

บทที่ 3

ชีวประวัติ ของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน

การศึกษาเรื่องชีวประวัติ ของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด จากอัลกุรอาน อัลหะดีษ ทฤษฎี หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นนำเสนอตามลำดับสาระสำคัญดังนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน

3.1.1 การกำเนิดและการสืบสายวงศ์ตระกูลฝ่ายบิดาและมารดา

3.1.2 ความสัมพันธ์ต้นตระกูลกับท่านเราะสูล

3.1.3 การมีภรรยาและบุตร

3.1.4 การได้รับอบรมสั่งสอน

3.1.5 บุคลิกภาพและลักษณะเฉพาะ

3.1.6 ความประเสริฐ

3.1.7 การศึกษา

3.2 ลำดับตำแหน่งของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ก่อนดำรงตำแหน่ง

3.2.1 ตำแหน่งเป็นผู้รักษาการในสมัยอูษมาน บิน อฟฟาน رضي الله عنه

3.2.2 รักษาการตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ และข้าหลวงในสมัยมัรวาน บิน หะกัม

3.2.3 รักษาการตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ และข้าหลวงในสมัยมัรวาน บิน หะกัม

3.3 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเป็นมกุฎราชกุมาร

3.4 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานได้รับการบิยะฮ์หรือการสัตยาบัน

3.5 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานอ่านกฎบะฮ์

3.5.1 การได้รับแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์

3.5.2 เทศกาลการประกอบพิธีหัจญ์

3.5.3 การอำลาหรือบั้นปลายชีวิต

3.6 ความใกล้ชิด การรับฟังนะซีหะฮ์จากบรรดาอุละมาอ์ร่วมสมัย

3.6.1 กุบัยฎะฮ์ บิน ซุอัยบ์

3.6.2 อะฏออุ บิน อะบิรอบาหุ

3.6.3 ยะซีด บิน อัลอะศอม

3.7 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้รับการขึ้นชมหากบรрдานักวรรณกรรม

3.7.1 อัลอักฎอล (al-Akhdal

3.7.2 อัลฟัรซะดัก (al-Farzadaq)

3.7.3 ญุรัยร(Jurayr

3.8 การเสียชีวิตของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน

3.1 ประวัติความเป็นมาของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน

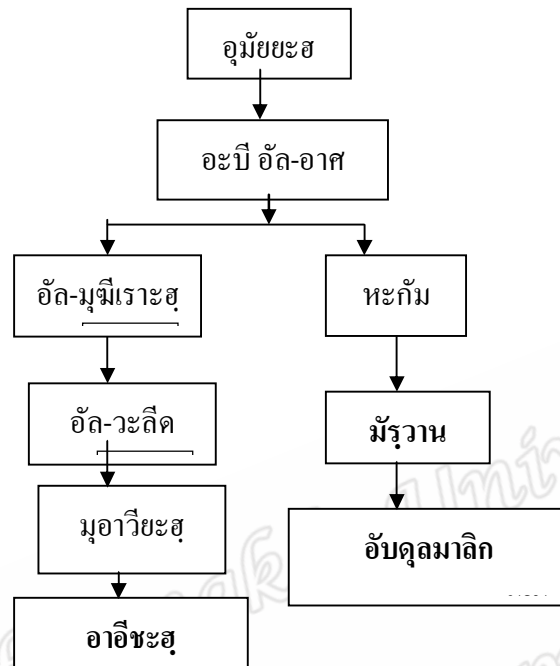
จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานจากอัลกรอาน อัลหะดีษ หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

3.1.1 การกำเนิดและการสืบสายวงศ์ตระกูลฝ่ายบิดาและมารดา

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเกิดในเดือนรอมฎอน ปีฮ.ศ. 26 ตรงกับ ค.ศ. 605 ณ เมืองมะดีนะฮ์ ในยุคต้นการปกครองของอุมัยยะฮ์ บิน อับฟาน رضي الله عنه ในปีเดียวกันกับท่าน ษะฮีด บิน มุอาวียะฮ์ บิน อบี สุฟยาน (al-Raysiy,1962 : 94 ; Ibn Kathir, 1408h./1988/9 : 66)

วงศ์ตระกูลฝ่ายบิดาคือ เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน บิน อัลหะกัม บิน อบี อัลอาศ บิน อุมัยยะฮ์ บิน อับดุลชัมส บิน อับดุลมานาฟ บิน กุศ็อย บิน กิลาบ (al-Sayuti, 1417.h/1997: 234) ส่วนเชื้อสายวงศ์ตระกูลฝ่ายมารดา คือเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน อาอิชะฮ์ บินตุ มุอาวียะฮ์ บิน อัลวะลีด บิน อัลมุหัมมะเราะฮ์ บิน อบีอัลอาศ บิน อุมัยยะฮ์ เกิด ณ มะดีนะฮ์ จากวงศ์ตระกูลอุมัยยะฮ์ล้วนๆ (Ibn Kathir, 1408.h/1988/9 : 66) ดังปรากฏในแผนภูมิในหน้าถัดไป

แผนภูมิสืบสายวงศ์ตระกูล
ฝ่ายบิดาและมารดาของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน



แหล่งข้อมูล : al-Sayuti, 1417.h/1997 : 234.; Ibn Kathir, 1408h./1988/9 : 66)

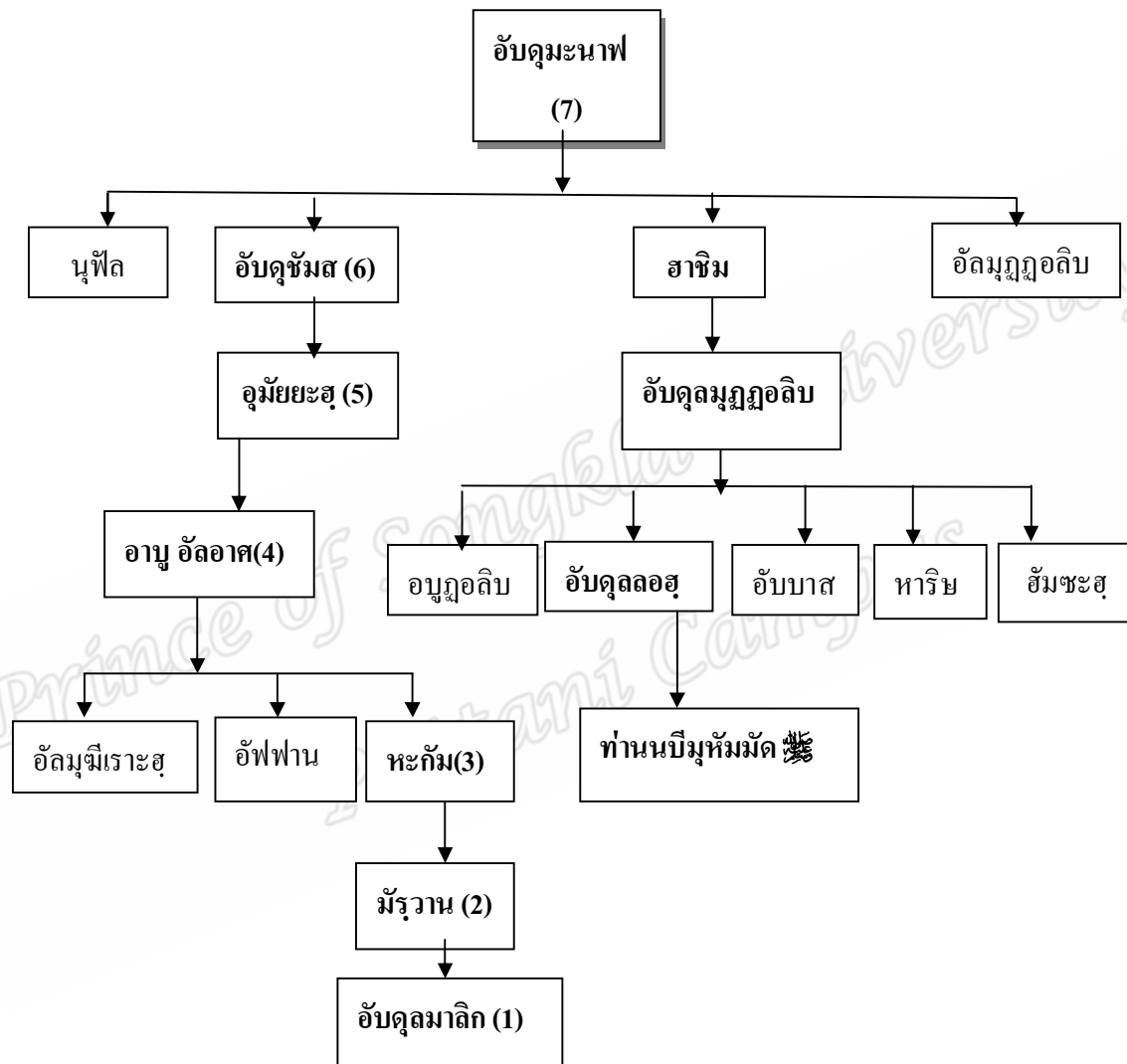
ท่านมุหัมมัด บิน ลีรินได้รายงานว่า “ท่านมัรวาน ซึ่งเป็นบิดาได้ตั้งชื่อเกาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานว่า “อัลกอเส็ม” นามแฝงของท่านมัรวานว่า “อบี อัลกอเส็ม” แปลว่า “บิดาของกอเส็ม” หลังจากนั้นได้เปลี่ยนชื่อเป็น อับดุลมาลิก ซึ่งเป็นชื่อแรกในอิสลาม มีนามแฝงว่า “อบูอัลวะลีด” แปลว่า บิดาของวะลีด (Ibn Kathir, 1408.h/1988/9 :66-67,377) และมีพี่น้องทั้งหมด 16 คน จากมารดาที่แตกต่างกันจำนวน 6 คน ดังปรากฏรายชื่อในตารางดังนี้

ลำดับที่	รายชื่อมารดา	ลำดับ	รายชื่อพี่น้องของเกาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน
1	อาอีซะฮ์ บุตรี ของ มุอาวียะฮ์ บิน อัลมุฆิเราะฮ์	1	อับดุลมาลิก
		2	มุอาวียะฮ์
		3	อุมมุ อัมรฺ
2	ไลลา บุตรี ของ อัชชะบาน หรือ กะละบียะฮ์	4	อับดุลอะซีซ
		5	อุมมุ อุษมาน
3	กุฎัยยะฮ์ บุตรี ของ บะซฺรฺ บิน อามิรฺ	6	บะซฺรฺ
		7	อับดุลเราะห്മาน
4	อุมมุ อะบาน บุตรี อุษมานบิน อัฟฟาน <small>رضي الله عنه</small>	8	อะบาน
		9	อูบัยดิลละฮ์
		10	อับดุลลอฮ์
		11	อัยยูบ
		12	อุษมาน
		13	คาวูด
		14	รอมละฮ์
5	ซัยนับบุตรีของอปีสะละมะฮ์	15	อัมรฺ
6	ซัยนับบุ อุมมุ วะลีด	16	มุหัมมัด

แหล่งข้อมูล : Shākir, 1419.h/1998 :4 :197

3.2.1 ความสัมพันธ์ต้นตระกูลของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานกับต้นตระกูลของท่านนบี มุหัมมัด ﷺ

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน บิน อัลหะกัม บิน อบี อัลอาศ บิน อัมยยะฮุ บิน อับดุลชัมส บิน อับดุลมะนาฟ มาบรรจบกับท่านนบีมุหัมมัด ﷺ ที่ปู่คนที่เจ็ดดังปรากฏในแผนภูมิดังต่อไปนี้



แหล่งข้อมูล : Shâkir, 1419.h/1998 : 167

3.1.3 การมีภรรยาและบุตร

บทบัญญัติอิสลามทางด้านครอบครัวให้สิทธิแก่ผู้ชายแต่งงานกับสตรี 4 คนในเวลาเดียวกัน เมื่อภรรยาท่านใดเสียชีวิตหรือถูกหย่าร้าง ก็อนุญาตแต่งงานใหม่ให้ครบจำนวนดังกล่าวเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลามจึงทำให้ท่านมีภรรยาทั้งหมด 10 คน ดังนี้

- 1) วิลลาละฮุ บินตุ อัลอับบาต บิน ญุออิ อัลอะบะสี
- 2) อาดีกะฮุ บินตุ ยะซีด บิน มุอาวียะฮุ บิน อบีสุฟยาน
- 3) อุมมุฮิซาม บินตุ ฮิซาม บิน อิสมาอิล อัลมัคชุมีย์
- 4) อาอีชะฮุ บินตุ มุซา บิน ฎอลหะฮุ อัศดัยมี
- 5) อุมมุอาบูบ บินติ อัมรุ บิน อุษมาน บิน อัฟฟาน رضي الله عنه
- 6) อุมมุ อัลมุหัมมะเราะฮุ บินตุ อัลมุหัมเราะฮุ บิน คอลิด อัลมัคชุมีย์
- 7) ชักเราะฮุ บินตุ สะละมะฮุ บิน หัลบัส อัฏฏออียะฮุ
- 8) บุตรีของ อะลี บิน อบีฏอลิบ رضي الله عنه
- 9) อุมมุ อะบีฮา บินตุ อับดุลลอฮุ บิน ญะอ์ฟัร (al-Khudariy Bik, 1420.h/2000/2 : 359)
- 10) บุตรีของมุหัมมัด บิน ยูสุฟ อัษษะกอฟีเย์เป็นบุตรของพิชายอัลหัจญญญาญญ อัษษะกอฟีเย์ (shakir, 1419. h/1998 : 199)

ท่านมีบุตรทั้งสิ้น 19 คน บุรุษ 16 คนและธิดา 3 คน ด้วยกันคือ 1) อัลวะลีด 2) สุไลมาน 3) มัรวาน อัลอักบัร 4) ยะซีด 5) มัรวาน 6) มุอาวียะฮุ 7) ฮิซาม 8) อะบะบักร์ 9) อัลหะกัม 10) อับดุลลอฮุ 11) มุสลิมะฮุ 12) มุนษิร 13) อัมมะซะฮุ 14) มุหัมมัด 15) สะอิดุลค็อยร์ 16) อัลหัจญญญาญญ 17) อาอีชะฮุ 18) อุมมุคัลญุม และ 19) ฟาฏิมะฮุ

จำนวนบุตรของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานจากภรรยาที่แตกต่างกัน มีดังนี้

- 1) อัลวะลีด บุตรของวิลลาละฮุ บินตุ อัลอับบาต บิน ญุออิ อัลอะบะสี
- 2) สุไลมาน บุตรของวิลลาละฮุ บินตุ อัลอับบาต บิน ญุออิ อัลอะบะสี
- 3) มัรวาน อัลอักบัร (เสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก) บุตรของวิลลาละฮุ บินตุ อัลอับบาต บิน ญุออิ อัลอะบะสี
- 4) อาอีชะฮุ บุตรีของ วิลลาละฮุ บินตุ อัลอับบาต บิน ญุออิ อัลอะบะสี
- 5) ยะซีด บุตรของอาดีกะฮุ บินตุ ยะซีด บิน มุอาวียะฮุ บิน อบีสุฟยาน
- 6) มัรวาน บุตรของอาดีกะฮุ บินตุ ยะซีด บิน มุอาวียะฮุ อิบน์ อบีสุฟยาน
- 7) มุอาวียะฮุ (เสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก) บุตรของอาดีกะฮุ บินตุ ยะซีด บิน มุอาวียะฮุ บิน อบีสุฟยาน
- 8) อุมมุคัลญุม บุตรีของอาดีกะฮุ บินตุ ยะซีด บิน มุอาวียะฮุ บิน อบีสุฟยาน

- 9) อิซฮาม บุตรของอุมมุอิซฮาม บินตุ อิซฮาม บิน อิสมาอีล อัลมัคซุมีย
 10) อะบอบักร์หรือบักร์ บุตรของ อาอีชะฮ์ บุตรีของ มุซาบีน ฎอลหะฮ์ บิน อุบัยดิลละฮ์
 อัดตัยมีย
 11) อัลหะกัม (เสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก) บุตรของอุมุอายูบ บุตรีของอัมรุ บิน อุษมาน บิน
 อัฟฟาน
 12) ฟาฎิมะฮ์ อุมมุ อัลมุหัมมีเราะฮ์ บินตุ อัลมุหัมมีเราะฮ์ บิน เคาะลิด อัลมัคซุมีย
 13) อับดุลลอฮ์ บุตรของอุมมุ วะลัด
 14) มุสลิมะฮ์ บุตรของอุมมุ วะลัด
 15) มุนษิรฺ บุตรของอุมมุ วะลัด
 16) อัมบะสะฮ์ บุตรของอุมมุ วะลัด
 17) มุหัมมัด บุตรของอุมมุ วะลัด
 18) สะอีดุคค็อ์ บุตรของอุมมุ วะลัด
 19) อัลหัจญญาญ บุตรของอุมมุ วะลัด (Shakir, 1405.h/1985 :4 :193-194)

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานมุงเน้นบ่มเพาะวินัยและปลูกฝังอบรมสั่งสอน
 คุณธรรม จริยธรรม ต่อบรรดาบุตรโดยแต่งตั้งอิสมาอีล บิน อุบัยดิลละฮ์ บิน อิบิ อัลมุฮาญิรฺ เป็นครูสอน
 วิชาอัลกุรอานต่อบรรดาบุตรของท่าน และท่านก็ได้สั่งใช้ให้เขา(ครูผู้สอน)อย่างสม่ำเสมอ เพื่อฝึก
 บุตรของท่านให้นิสัยที่ดีงาม โดยกล่าวว่า “เจ้าจงอบรมสั่งสอนบรรดาบุตรของข้าทุกคนให้มีนิสัยจะ
 ซื่อสัตย์สุจริตเป็นสุนิสัย เหมือนกับท่านสอนอ่านอัลกุรอาน จงสอนลูกข้า ให้หลีกเลี่ยงจากมารยาทที่
 ต่ำ ตามอารมณ์ใฝ่ต่ำ เนื่องจากมวลมนุษย์ที่เลวร้ายที่สุดคือผู้ที่ไม่มีความวระรออ¹ ก้าวร้าว มารยาทไม่สง่า
 งาม จงสอนลูกข้าให้ห่างไกลจากการโกรธแค้น เนื่องจากคุณลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดความหายนะ
 ทั้งหมด จงสอนให้ปรับตัว ระงับยับยั้งความรู้สึกที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เช่น ความหยาบคาย ความเกลียด
 ชัง ความอิจฉาริษยา ความโอ้อวด การเห็นแก่ตัว หยิ่งยโส ความโลภโมโทโส โอหัง จงฝึกให้พวกเขา
 ชอบรับประทานเนื้อสัตว์ เนื่องจากมันมีไขมัน ส่งผลทำให้สุขภาพแข็งแรงและหิวช้า จงสอนบทกวีแก่
 พวกเขาด้วย เพราะพวกเขาจะได้รับการชื่นชม สรรเสริญ รุ่งโรจน์และกล้าหาญในอนาคต จงฝึกให้พวกเขา
 เขาดูน้ำในสภาพที่ไม่หายใจ เมื่อพวกเขามีความประสงค์จะปฏิบัติตามสิ่งที่ท่านสั่งใช้ จงให้พวกเขา
 ปฏิบัติด้วยมารยาทอันดีงาม จิตใจบริสุทธิ์ นุ่มนวล รอบคอบ ไตรตรองในทุกสภาพการณ์ทั้งในยามที่ลับ
 และเปิดเผย คือไม่ให้ผู้อื่นติดตาม รู้เรื่องนั้น หากว่าเธอรู้ แน่นอนเธอจะถูกพวกเขา (Ibn Kathir,

¹ นิยามอยู่ในบทที่ 2

1408.h/1988/11 : 389) รัชทายาทของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์ แห่งแคว้นซามดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1) เคาะลีฟะฮ์อัลวะลีด บิน อับดุลมะลิก
- 2) เคาะลีฟะฮ์สุลัยมาน บิน อับดุลมะลิก
- 3) เคาะลีฟะฮ์ฮุฎัยฟ บิน อับดุลอะซีซ ลูกเขยของ เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน
- 4) เคาะลีฟะฮ์ยะซีด บิน อับดุลมาลิก
- 5) เคาะลีฟะฮ์ฮุซัยน บิน อับดุลมาลิก
- 6) เคาะลีฟะฮ์อัลวะลีด บิน ยะซีด หลานของ เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน
- 7) เคาะลีฟะฮ์ยะซีด บินอัลวะลีด หลานของ เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน
- 8) เคาะลีฟะฮ์อับรอฮีม บิน อัลวะลีด หลานของ เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน

วาน (Ibn Kathir, 1408h./1988/9 :70)

จากการศึกษาชีวประวัติของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์อิสลามพบว่าบรรดาคุละฟะฮ์ส่วนใหญ่มีภรรยาไม่น้อยกว่า 4 คน ในช่วงเวลาเดียวกัน เมื่อภรรยาท่านใดเสียชีวิตหรือหย่าร้าง ก็จะแต่งงานใหม่ทันทีให้ครบจำนวนที่เป็นอนุมัติสอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์ ﷻ ว่า

﴿... فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَتَى وَرُبِعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْلَمُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ آيَاتُ اللَّهِ يُعَلِّمُ الْبَشَرَ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾

(النساء : 3)

ความว่า “จงแต่งงานกับผู้ที่ดีแก่พวกเจ้าในหมู่สตรีสองคน หรือสามคน หรือสี่คนแต่ถ้าหากเกรงว่าพวกเจ้าจะให้ความยุติธรรมไม่ได้ก็จงมีแต่หญิงเดียวหรือไม่ก็หญิงที่มีขอวาของพวกเจ้าครอบครองอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ใกล้ยิ่งกว่าในการที่พวกเจ้าจะไม่ลำเอียง”

(อันนิสาอ : 3)

การมีภรรยาเดียวและหลายคน ทั้งสองเป็นอิสสุนนะฮ์ วิถีชีวิตของผู้คนมีภรรยาหลายคนก็มีความสุขเช่นผู้คนมีภรรยาเดียวเช่นกัน คือไม่เคยเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องมาจากสามีฉลาดและสามารถบริหารจัดการสถาบันครอบครัวบนหลักแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาคอย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นที่พอใจของบรรดาภรรยา ส่วนในด้านจิตใจอาจจะบ่งชี้ได้ว่า นั้นเป็นเรื่องปกติของสตรีเพศที่จะปฏิเสธมิได้ ที่ไม่สามารถจะวัดอย่างเป็นรูปธรรม สามีที่ดีหรือศอลิห์มีจุด

ประสงค์หลักคือ จะผลิตทายาทให้มีปริมาณมากเนื่องจากจะสนองตอบความประสงค์ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่ท่านจะมีความภาคภูมิใจต่อปริมาณมากของประชาชาติในวันกิยามะฮ์และเนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันมีจำนวนสตรีเพศมากกว่าผู้ชาย สอดคล้องกับตัวบทหะดีษของท่านซึ่งรายงานโดยท่านอะนัส บิน มาลิก رضي الله عنه ว่า

{ عن أنس رضي الله عنه قال : لأحدثنكم حديثا لا يحدثكم أحد بعدي ، سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : من أشراط الساعة أن يقل العلم ، ويظهر الجهل ، ويظهر الزنا ، وتكثر النساء ، ويقل الرجال ، حتى ليكون لخمسين امرأة قيم واحد }

(البخاري : 81)

ความว่า “ จากอะนัส บิน มาลิก رضي الله عنه ได้กล่าวว่า “ฉันจะเล่าให้พวกเจ้าทราบตัวบทหะดีษหนึ่ง ซึ่งไม่มีผู้ใดได้เล่าหลังจากฉัน ได้ยินท่านเราะฮ์ลุล رضي الله عنه ได้กล่าวว่า “บางส่วนของสัญญาวันกิยามะฮ์คือความรู้มีน้อย ความอวิชาได้ปรากฏอย่างชัดเจน การกระทำชัณหา (การรวมประเวณีโดยมิได้แต่งงานก่อน) ได้แพร่หลายอย่างชัดเจน ผู้หญิงมีจำนวนมาก และผู้ชายมีจำนวนน้อย จึงทำให้ผู้หญิงทำสืบคนอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมของผู้ชายหนึ่งคน”

(al-Bukhari : 81)

ในการปฏิบัติตัวบทหะดีษดังกล่าว ชาวมุสลิมควรให้การสนับสนุนผู้ชายที่มีคุณสมบัติพร้อมในการมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน เนื่องจากจะปกป้อง ช่วยบริหารจัดการกิจการงานของพวกนาง และยังเป็นแนวทางสำคัญของการแก้ปัญหาสังคมในปัจจุบัน

3.1.4 การได้รับอบรมสั่งสอน

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเป็นคนแรกที่เกิดในครอบครัวที่เต็มไปด้วยสภาพแวดล้อมอิสลามอย่างครบสมบูรณ์ จากบิดาที่เป็นมุสลิมตั้งแต่ดั้งเดิมและล้อมรอบด้วยเครือญาติที่เคร่งครัดศาสนา จำอวดกุรอานทั้งเล่ม ในวัยอายุยังน้อยโดยเฉพาะในเดือนรอมอนของทุกปี ได้รับแบบอย่างที่ดี และประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ จากบรรดาเครือญาติ พี่น้องที่อยู่รอบข้าง ได้แก่ การเป็นนักการศาสนา นักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังได้รับการอบรมจากบิดาของท่านเองซึ่งเป็นตาบิอันอาวูโสรุ่นแรก มีตำแหน่งเป็นเลขานุการในสมัยการปกครองของอุษมาน บิน อ์ฟฟาน

ﷺ และเป็นหัวหน้าคิวานหรือกรมต่าง ๆ ตั้งแต่ท่านยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งมีอายุ 10 ขวบ ท่านได้เจริญรอยตามอุษมาน (al-Raysiy, 1962 : 94-95) นอกจากนั้นท่านได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์เสียขวัญการล้อมบ้านของอุษมานจากการกระทำของกลุ่มเคาะวาริจญ์ ส่งผลให้ท่านมีบุคลิกที่มีภาวะการเป็นผู้นำสูง มีบุคลิกเด็ดขาด แข็งแกร่งต่อศัตรู นุ่มนวล หือหยุ่นต่อผู้คนดี และผู้ที่จงรักภักดี ซึ่งเป็นที่รู้จักว่าเป็นรัฐบุรุษในประวัติศาสตร์อิสลาม (Shakir, 1419.h/1998 : 9)

3.1.5 บุคลิกภาพและลักษณะเฉพาะ

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานมีรูปร่างค่อนข้างเตี้ย ฟันล้อมด้วยทอง ดวงตาโต ใบหน้างาม จมูกค่อนข้างเล็ก ผมและเคราขาว ท่านนาฟิอูได้กล่าวว่า “ฉันเห็นในเมืองมะดีนะฮ์ไม่มีหนุ่มที่กระฉับกระเฉง เข้าใจศาสนา ดำรงมั่นอ่านอัลกุรอาน นอกจาก อับดุลมาลิกเท่านั้น” (Ibn Kathir, 1408.h /1988/9 : 66-67) ก่อนที่ท่านได้รับตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์ หรือเป็นนักการเมือง ท่านเป็นคนที่มีมันเพียรในการดำรงอิมามะฮ์ต่าง ๆ ทั้งบังคับใช้และส่งเสริม ซาฮิด (Zahid) เข้าใจศาสนา เป็นนักปราชญ์ กฎหมายอิสลาม (ฟุคอฮาฮ์) แห่งเมืองมะดีนะฮ์ รุ่นเดียวกับท่านสะอิด บิน อัลมุสอัยบิและอูเราะฮ์ บิน ซุบัยร เป็นต้น (al-Sayuti, n.d : 235) ชอบเป็นมิตรกับบรรดาอุลามาฮ์ (ผู้รู้) และฟุคอฮาฮ์ ท่องจำบทหะดีษบางส่วนจากพวกเขา และชาวเมืองมะดีนะฮ์ได้รายงานว่ “แท้จริงท่านได้ท่องจำบทหะดีษจากท่านอุษมาน และฟังบทหะดีษจากอบูซุร็อยเราะฮ์ อิบิสะอิด บิน ญาบิร และบรรดาอัครสาวกท่านอื่นๆ มันดำรงการประกอบทำพิธีฮัจญ์ (Ibn ‘Asakir, 1421.h/2001 / 29 :83,84,89) ในขณะที่ท่านยังเป็นเด็ก ท่านชอบเดินเข้าไปหาอุษมาน เขาได้จูบท่านทุกครั้ง เป็นตาบิอินชาวฮาม มีภาวะการเป็นผู้นำสูง มีบุคลิกที่แข็งแกร่ง เด็ดขาด กล้าหาญ มุ่งมั่นในการดำรงกิจการงานต่างๆ เอาจริง เอาจังเมื่อตั้งใจจะกระทำสิ่งใดพยายามอย่างสุดความสามารถ จนบรรลุผลสำเร็จ กล้าเผชิญหน้ากับอุปสรรคและปัญหาต่างๆ สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีง่ายทั้งปัญหาคอครบครัว สังคมและประเทศชาติ เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ ความคิดเฉียบแหลม เฉลียวฉลาด เด็ดขาด และตรงไปตรงมา อัลอัยนีฮ์ได้รายงานว่ “มูอาวียะฮ์ บิน อิบิ ซุฟยานเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพสุภาพอ่อนโยน ส่วนเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิกเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้ที่มีบุคลิกที่เด็ดขาด และเคร่งครัด ” อบูญะฮ์ฟู อัลมันซูร ท่านได้เป็นพยานและให้พุดถึงราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ว่ “เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญอย่างยิ่ง มีความมุ่งมั่นสูง มีความเข้มแข็ง เด็ดขาดในการพิทักษ์รักษาความมั่นคงและความสงบสุขของประชาชนที่อยู่ภายใต้การปกครองของท่าน” (Hasan, 1964 :1/289)

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นหนุ่มที่มีมารยาทงาม สุขุม รอบคอบสงบเสงี่ยม ตั้งใจฟังผู้คนพุด มีกาละเทศะอย่างดี ผู้ใหญ่ส่วนใหญ่จะมีกจะชื่นชม ในสมัยท่านยังหนุ่ม วันหนึ่งมูอาวียะฮ์ บิน อิบิซุฟยานนั่งคุยกับอัมรฺ บิน อัลอาศ ﷺ เอิญอับดุลมาลิก บิน มัรวานได้เดิน

ผ่าน มูอาวิยะฮ์ได้พบกับอัมรฺว่า “ อับดุลมาลิก บิน มัรวาน เป็นหนุ่มที่มีบุคลิกที่สุภาพ มารยาทดีงาม กล้าหาญ ท่านอัมรฺกล่าวตอบว่า “โอ้อามีร์ อัลมุมินีน แท้จริงหนุ่มท่านนี้เขาได้ปฏิบัติ 4 ประการได้แก่ 1) เขาจะพูดในสิ่งที่มีประโยชน์โดยใช้ถ้อยคำที่ไพเราะ และนุ่มนวล 2) เขาจะตั้งใจฟังอย่างดียิ่ง เมื่อผู้คนมาพูดกับเขา 3) เขาจะยิ้มตลอดเมื่อเจอกับผู้คนที่ทุกคนที่เขารู้จักและไม่รู้จัก และ 4) เขาจะพิจารณาอย่างไตร่ตรอง โดยใช้วิจารณญาณ เมื่อมีความขัดแย้งและมีความเห็นที่ต่างกัน และเขามักจะละทิ้ง 3 ประการด้วยกันได้แก่ 1) เขาจะไม่พูดในสิ่งที่ไร้สาระหรือไม่มีประโยชน์ 2) เขาจะไม่ร่วมเข้ากับผู้คนที่ชอบนินทา คีเตียน และสร้างความคิดร้ายต่อผู้อื่น และ 3) เขาจะไม่พูดเล่นกับผู้คนที่มีปัญหาอ่อน และไม่มีความรู้ ท่านเกิดและเติบโตในเมืองมะดีนะฮ์ ในสมัยการปกครองของอูษมาน สงบเสงี่ยม กล้าหาญ พุดจาฉะฉาน ตรงไปตรงมา เปิดเผยในเรื่องที่เป็นความจริง ไม่หวาดกลัวต่อสิ่งใด ถึงแม้ว่าจะได้รับผลกระทบหรือเสียผลประโยชน์ส่วนตัวก็ตาม (Shakir, 1419.h/1998 :15)

3.1.6 ความประเสริฐ

อับฮะอ์บีบีได้รายงานเกี่ยวกับเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานว่า “ฉันไม่เคยนั่งกับคนที่มีความประเสริฐนอกจากท่าน ฉันลืมบทหะดีษที่ผมเคยจำเมื่อไหร่ เมื่อฉันนั่งกับท่าน ฉันก็เลยได้บททวนและเพิ่มความจำบทหะดีษนั้นทันที เช่นกันเมื่อฉันลืมบททวนทใด เมื่อฉันนั่งกับท่าน เลยทำให้ฉันได้บททวนและเพิ่มความจำบททวนนั้นทันที” (Hasan, 1964/1 : 289) และได้กล่าวถึงความเป็นผู้รู้หรืออุละมาอ์ของท่านว่า “ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านวิชาโหราศาสตร์ (‘Ilmu al-Nujum) เป็นมิตรสหายกับบรรดาผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ โดยเฉพาะในสงคราม เช่น วันหนึ่งท่านได้รับข่าวว่าอิบรอฮีม บิน อัลอัศดีร์ จะมาโจมตีพี่ชายของท่านชื่อมุฮัมมัด บิน มัรวาน ท่านก็ได้แนะนำต่อพี่ชายว่า “เจ้าอย่าออกไปในวันนั้นเนื่องจากวันนั้นเป็นวันที่เคราะห์ร้ายสำหรับเจ้า” (al-Mas‘udiy, 1923/2/ : 119-120) อับดุลลฮุ บิน อุมร์ ชื่นชมท่านว่า ท่านมัรวาน บิน กะกัม มีบุตรเป็นปราชญ์แห่งกฎหมายอิสลาม ดังนั้นพวกเจ้าจึงถามปัญหาต่าง ๆ จากเขาเถิด ตามฟีฏเราะฮ์หรือสัญชาตญาณมวลมนุษยชาติต่างก็คลอออกมาเป็นบุตร ส่วนมัรวาน บิน หะกัมคลอบุตรออกมาเป็นบิดา นั่นคืออับดุลมาลิก สาเหตุที่อิบนุ อุมร์ ได้สรรเสริญ ชื่นชมเช่นนั้นเนื่องจากเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิกมีบุตรหลายท่านทั้งบุตรเองและบุตรเขยคืออุมร์ บิน อับดุลอะซีซ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์ ซึ่งอุมร์ บิน อับดุลอะซีซถูกจัดเป็นเคาะลีฟะฮ์อรรอฮิดีน เนื่องท่านปกครองเจริญรอยตามแนวทางหรือนำแบบอย่างของบรรดาคุละฟาอ์อรรอฮิดีนทั้งสี่ท่านมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการภายในรัฐอิสลาม และหลานของท่านชื่ออับดุลเราะห์มาน บิน หิซาม บิน อับดุลมาลิก บิน มัรวาน เป็นผู้ปฐมรัฐอิสลามแห่งราชวงศ์อุมัยยะฮ์ในเมืองอันดาลุส ท่าน(อับดุลมาลิก) เป็นที่รู้จักอีกว่า “อะบู อัลมุลุก ” แปลว่า “บิดาแห่งกษัตริย์” (Shakir, 1419.h/1998 :140) และยังมีคนพูดว่า อับดุลอะซีซได้

ภาคการณ้จากพฤติกรรมของท่านตอนที่ยังเป็นเด็ก โดยกล่าวว่า “ อินชาอัลลอฮฺ ! เด็กคนนี้จะได้ครอบครองอ่าวอาราเบียทั้งหมดในอนาคต” (Sakir, 1419.h/1998 :16) นักประวัติศาสตร์ได้บันทึกว่าท่านเป็นที่รู้จักในนามผู้สถาปนารัฐอิสลามแห่งราชวงศ์อุมัยยะฮฺคนที่สองจากสายวงศ์ตระกูลของอัลมรวานีย์ (Ibn Kathir, 1408h./1988/9 : 66)

3.1.7 การศึกษา

เคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มรวานมีความเฉลียวฉลาด ความจำดีเยี่ยม มุ่งมั่น ใฝ่รู้ มีความสนใจอย่างมีจิตสำนึกในการแสวงหาความรู้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ได้ศึกษาจากบรรดาอุละมาอ์แห่งแคว้นหิญาซ เมืองมะดีนะฮฺ เมื่อท่านได้ฟังการสอนของบรรดาผู้รู้เหล่านั้น จะจดจำทันที ส่งผลให้ท่านชอบเป็นมิตรกับบรรดาอุละมาอ์ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดทั้งในสมัยท่านยังไม่เป็นเคาะลีฟะฮฺและหลังจากนั้น (al-Natur, 1416.h/1996 : 290) นอกจากนั้นท่านรักการอ่านและท่องจำบทอัลกุรอาน ศึกษาค้นคว้า มุ่งเน้น ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเรียนศาสนา หรืออิสลามศึกษา เช่น วิชากฎหมายอิสลาม(ฟิกฮฺ) อรรถาธิบายอัลกุรอาน (ตัฟซีร) และวันนะ(หะดีษ) ของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ (al-Balazuriy, 1989: 290) เป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้รายงานบางส่วนของตัวบทอัลหะดีษ ซึ่งเป็นสายรายที่น่าเชื่อถือ ของรายงานอัลบุคอรีฮ์และมุสลิม (Ibn Hajar, 1322.h/6 :422) ท่านเป็นฟุคอฮาอ์หรือนักนิติศาสตร์อิสลาม เชี่ยวชาญในด้านอัศศัยร (al-Sayr) หรือชีวประวัติของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ และอัลมะฆอซีย (al-Maghaziyy) หรือประวัติการทำสงครามของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ เชี่ยวชาญด้านการวิพากษ์ วรรณกรรม สามารถจำแนกหรือแยกแยะคุณภาพประเภทต่างๆของบทประพันธ์โคลงและกลอน ดำรงมั่นเข้าร่วมประชุมสัมมนาที่บรรดานักวรรณกรรม นับว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมคนที่สองรองจากมุอาวิยะฮฺ บิน อับดุลฟัยฮาน ﷺ แห่งราชวงศ์อุมัยยะฮฺ นอกจากนั้นท่านยังเชี่ยวชาญทางด้านเหตุการณ์ต่างๆ และผลกระทบที่เกิดในกลุ่มชาติพันธ์ของชาวอาหรับทั้งในสมัยญาฮิลียะฮฺและอิสลาม ชอบสนทนากับผู้รายงานเกี่ยวกับบรรดาผู้นำชาติพันธ์ วงศ์ตระกูลอาหรับเบดูอินตั้งแต่ยุคดั้งเดิมอย่างละเอียดโดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธ์กูร็อยซฺ ความชำนาญการอย่างมากมายดังกล่าว ส่งผลทำให้ท่านสามารถเข้าใจและเข้าถึงกับบรรดาอุลามาย์ได้อย่างดีในทุกสภาพการณ์ (al-Natur, 1416.h/1996 : 291)

หลังจากเคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มรวานอพยพไปยังเมืองดามัสกัส ท่านได้ร่ำเรียนที่นั่นกับตาบิอินท่านหนึ่ง ท่านอิบรอฮีม บิน ฮิชาม บิน ยะหฺยา จากพ่อของเขาได้รายงานว่ “เคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มรวานเข้าร่วมกลุ่มศึกษาอิสลาม (หะละเกาะฮฺ) กับอุมมุ อัดดฺร์ด้าอ์ นัองอยู่มุดสุดท้ายของมัสยิดญามิอูดามัสกัส นางเคยกล่าวต่ออับดุลมาลิกว่ “ ดินันเคยได้ยินจากบิดาอัดดฺร์ด้าอ์กล่าวว่ “ ฉันได้ยินท่านนบีมุหัมมัด ﷺ กล่าวความว่ “ ท่านใดที่สาปแช่ง ผู้นั้น ห้ามเข้าสวรรค์ ” (Ibn Kathir, 1408.h/ 1988/9 : 61-62,7) ท่านชอบเป็นเพื่อนกับบรรดาอุลามาย์ มักจะพำนัก (อิติกาฟ) ใน

มัศยิดเพียงลำพังและอ่านอัลกุรอาน เป็นนักวิชาการ ที่มีสติปัญญาเฉียบแหลมมักจะนั่งมั่งอยู่ในมัศยิด และเป็นผู้ควบคุมดูแลมัศยิด (Ibn Taba Tiba, 1966 :122)

3.2 ลำดับตำแหน่งของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานก่อนดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีความสามารถ ตั้งแต่ในวัยยังเด็ก มีภาวะการเป็นผู้นำสูง เสียสละ มีวิสัยทัศน์และมองการณ์ไกล ด้วยความสามารถ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ไว้วางใจขององค์คณะผู้บริหารในสมัยนั้น ท่าน ได้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางด้านการเมือง ดังนี้

3.2.1 ตำแหน่งเป็นผู้รักษาการในสมัยอูษมาน บิน อ์ฟฟาน رضي الله عنه

มัรวาน บิน หะกัมดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการของอูษมาน บิน อ์ฟฟานในขณะที่มูอาวิยะฮ์ บิน อับดุลมุฮัมมัด رضي الله عنه เป็นข้าหลวงแห่งแคว้นซาม ครั้งหนึ่งเขา(มูอาวิยะฮ์) ได้เขียนหนังสือส่งไปยังมัรวาน บิน หะกัม สั่งให้ออกไปทำการทำสงครามพร้อมเขา(มูอาวิยะฮ์)ท่านก็ได้แต่งตั้งอับดุลมาลิก เป็นผู้รักษาการแทนในการดูแล บริหารจัดการในเมืองมะดีนะฮ์ในขณะนั้น (al-Raysiy, 1962 : 122)

3.2.2 ผู้พิพากษา มุฟตี²แห่งเมืองมะดีนะฮ์และนักรบในสมัยมูอาวิยะฮ์ บิน อับดุลมุฮัมมัด

เมื่อปีศ.ศ. 42 ตรงกับค.ศ. 621 ท่านได้รับตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาและมุฟตีแห่งเมืองมะดีนะฮ์ หลังจากท่านซัยดฺ บิน ฆาบิต ลาออกจากตำแหน่ง ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างรับผิดชอบ และยุติธรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนชาวเมืองมะดีนะฮ์ (Hasan, 1964/1: 299)

อิบน์ หุคัยษญ์³รายงานว่า “ครั้งหนึ่งเมื่อปีศ.ศ 50 ตรงกับค.ศ 629 ท่านมูอาวิยะฮ์ บิน อับดุลมุฮัมมัด ได้เขียนหนังสือส่งไปยังมัรวาน บิน อัลหะกัม ซึ่งเป็นผู้ว่าการเมืองมะดีนะฮ์ สั่งให้ให้ท่านส่งอับดุลมาลิก เป็นตัวแทนเมืองมะดีนะฮ์ไปยังประเทศมัฆริบ⁴ เมื่ออับดุลมาลิกมาถึงแคว้นซาม ในขณะนั้น อิบ

² มุฟตี หมายถึง ผู้วินิจฉัยกฎหมายหรือปัญหาศาสนาอิสลามที่มีได้กำหนดในอัลกุรอานและอัลหะดีษ มาจากรากศัพท์ อัลฟัดวา หรือ การอธิบายชี้แจงบทบัญญัติทางศาสนา ซึ่งถือเป็นอีกกระบวนการหนึ่งของการคลี่คลายปัญหาข้อพิพาทในอิสลาม มิใช่โดยศาลหรือผู้พิพากษาหรืออนุญาโตตุลาการ แต่โดยบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ

³ ชื่อเต็มว่า มูอาวิยะฮ์ บิน หุคัยษญ์ บิน ญุฟนะฮ์ บิน กุฏัยเราะฮ์ อุนนาอิม และอับดุลกุรออุมาน อัลกันดีย์ อัศสะญญีย์ มารดาชื่อกับชะฮ์ บินคฺ มะอฺอูคีย์ เข้าสงคราม ณ ประเทศมอริอ็อกโก เสียชีวิตในปีศ.ศ 52 ตรงกับค.ศ. 631 (Shakir,1405.h

/1985/2 : 40)

นุ หุคัยญ์ได้เข้าไปยังตัวเมืองแล้ว และประชาชนต่างก็ได้ปิดล้อมอิบนุ หุคัยญ์อย่างเข้มงวด และ ยิ่งด้วย ญนุจึงทำให้กำแพงเมืองนั้นพังทลาย เมื่อเป็นเหตุการณ์เช่นนี้ อิบนุ หุคัยญ์ ได้เขียนหนังสือส่งไปยังมูอา วียะฮฺ บิน อิบิสุฟยาน رضي รับประทานเหตุการณ์ดังกล่าว และมีความประสงค์ที่จะออกจากเมืองแห่งนี้ ครั้น ต่อมาอับดุลมาลิก บิน มัรวานมาถึง ณ เมืองมอรร็อกโก ก็ได้เกิดการปะทะกันอย่างดุเดือดอีกครั้ง จึงทำให้ ประชาชนชาวเมืองแห่งนี้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และถูกจับเป็นเชลยศึก หลังจากนั้นเข้ามาอบตัวและขอ ความสันติภาพจากอับดุลมาลิก บิน มัรวาน เมื่อถึงปี ฮ.ศ. 51 ตรงกับค.ศ.630 ท่านก็กลับไปยังแคว้นชาม โดยสวัสดิภาพ (Ibn 'Asakir, 1421.h/2001/29 : 90-91)

เมื่อปีฮ.ศ 42 ตรงกับค.ศ 621 อับดุลมาลิกเป็นคนแรกที่เดินไปยังเมืองโรมันตะวันออก ด้วยความเป็นอัจฉริยบุรุษของท่าน จึงทำให้มูอาวียะฮฺ บิน อิบิสุฟยาน رضي ได้มอบตำแหน่งเป็นผู้ว่าการ แห่งเมืองมะดีนะฮฺซึ่งในขณะนั้นท่านอายุ 16 ปี ท่านมุกบรีย์ได้รายงาน ว่า “อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้ ดำรงตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้ว่าการเมืองมะดีนะฮฺอยู่กับบิดาของท่าน จนถึงวันเกิดเหตุการณ์สงครามอัลหุ รรอส (al-Hurrah)” (Ibn Asakir, 1421.h/2001/29 : 90-91)

3.2.3 รักษาการตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺ และข้าหลวงในสมัยมัรวาน บิน หะกัม

เคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มัรวานอาศัยในเมืองมะดีนะฮฺระยะเวลา 40 ปี หลังจาก การเสียชีวิตของยะซีด บิน มูอาวียะฮฺ สถานการณ์วิกฤติ ปั่นป่วน ซึ่งขณะนั้นเคาะลีฟะฮฺอับดุลลอฮฺ บิน ซุบัยรฺได้ปกครองแคว้นหิญาซ และตระกูลอุมัยยะฮฺที่อาศัยอยู่ในเมืองแห่งนี้ไม่ปลอดภัย จึงทำให้พวกเขา ส่วนใหญ่หนีออกจากเมืองมะดีนะฮฺมุ่งสู่ยังเมืองดามัสกัส และตั้งหลัก ณ.ที่นั่นประมาณ 6 เดือน ครั้น ต่อมาไม่นานมีการประชุมสภาอัลญะบียะฮฺ (Mu'tamar al-Jabiyah) ส่วนหนึ่งของวาระการประชุมคือการ แต่งตั้งมัรวาน บิน อัลหะกัม หรือวงศ์ตระกูลอุมัยยะฮฺเชื้อสายอัลมัรวานีย์ดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺคน ต่อไป หลังจากนั้น เมื่อ ท่านเดินทางไปพิชิตเมืองอียิปต์ ท่านได้แต่งตั้งอับดุลมาลิกเป็นผู้ช่วยรักษาการ แทนเป็นเคาะลีฟะฮฺ และแต่งตั้งอับดุลอะซิซ เป็นผู้ว่าการแห่งเมืองอียิปต์ หลังจากการเสร็จสิ้นภาระงาน ดังกล่าว ท่านมัรวานกลับดำรงตำแหน่งเช่นเคย โดยแต่งตั้งอับดุลมาลิก เป็นผู้ว่าการเมืองปาเลสไตน์ (al-Rays, 1962 : 115) ในขณะเดียวกันอับดุลมาลิก ได้แต่งตั้งรูหฺ บิน ชันบอูรักษาการแทน เนื่องจากจะกลับ อาศัยอยู่ในเมืองดามัสกัสพร้อมบิดา เพื่อช่วยบิดาทำหน้าที่ให้ครบสมบูรณ์ โดยเฉพาะในช่วงนั้น

⁴ อัลมัฆริบเป็นภาษาอาหรับ แปลว่า ตะวันตก ประกอบด้วย 3 เขต ได้แก่ 1) เขตตะวันตกไกล ครอบคลุมประเทศลิเบีย และตูนิเซีย 2) ตะวันออกกลาง ครอบคลุมประเทศแอลเจเรียและ 3) ตะวันตกไกล ครอบคลุมประเทศโมร็อกโกในปัจจุบัน (อับดุลอะซิซ อูมา, 2548 : 22)

⁵ รูหฺ บิน ชันบอู บิน รูหฺ บิน สะลามะฮฺ อัลญุซาอีย์ ผู้นำเมืองปาเลสไตน์ ซึ่งเป็นแกนนำแนวหน้าในสมัยการปกครอง ของเคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มัรวาน (Shakir, 1405.h/1985/2 :)

สถานการณ์บ้านเมืองไม่สงบ เต็มไปด้วยศัตรูทั้งภายในและภายนอกรัฐอิสลาม (al-Jaburiy, 1407.h/1987 : 65)

3.3 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเป็นมกุฎราชกุมาร

เมื่อปีฮ.ศ. 65 ตรงกับค.ศ. 644 ก่อนที่มัรวานจะสิ้นชีวิต เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน เป็นคนแรกที่บิดาแต่งตั้งเป็นมกุฎราชกุมาร ส่วนคนที่ 2 ได้แก่อับดุลอะซีซ บิน มัรวาน สาเหตุที่บิดาแต่งตั้งบุคคลทั้ง 2 อันเนื่องจากท่านได้ยืมอัมรฺ บิน สะอีด บิน อัลอาศ ได้พูดหลังจากการพ่ายแพ้ การโจมตีมุฮอับ บิน ซุบัยร⁶ ว่า เขามีความหวังจะเป็นเคาะลีฟะฮ์ต่อจากท่านมัรวาน เมื่อเป็นเช่นนั้น มัรวาน บิน อัลหะกัมได้บัญชาประชาชนเพื่อทำสัตยาบันจงรักภักดีต่อบุตรของท่าน 2 คนดังกล่าวดำรงตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์คนต่อไป หลังจากนั้นไม่นานท่านมัรวานก็สิ้นชีวิต บุตรของท่านก็ได้ปฏิบัติตาม การแต่งตั้งของบิดา คือเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิกเป็นผู้ปกครองประจำแคว้นชาม ส่วนอับดุลอะซีซ ซึ่งเป็นพี่ชายเป็นผู้ปกครองประจำแคว้นอิยิปต์ ซึ่งขณะนั้นเมืองอื่นจากสองแห่งนี้มีเคาะลีฟะฮ์ท่านอื่นเป็นเคาะลีฟะฮ์ เนื่องจากประชาชนเห็นชอบ เช่น แคว้นหิญาซ เคาะลีฟะฮ์อับดุลลอฮฺ บิน ซุบัยรและแคว้นอิรัก อัลมุคตารฺ บิน อุบัยด⁷ ส่วนอัลมุคตารฺ ได้ประกาศตัวเป็นผู้ปกป้องการเสียชีวิตของอัลหุสَيْن บิน อะลี عليه السلام ที่ถูกฆาตกรรมในเหตุการณ์โศกนาฏกรรมกัรบะลาอ์ที่ผ่านมา (Ibn al-Athir, 1418 .h /1988/4 : 12,14)

3.4 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานได้รับการบัยอะฮ์หรือการสัตยาบัน

การบัยอะฮ์คือการทำสัตยาบันระหว่างเคาะลีฟะฮ์กับประชาชนในการเห็นชอบและมอบตัวในการเชื่อฟัง และจงรักภักดีต่อบุคคลเหล่านั้นเพื่อดำเนินกิจการงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการปกครองรัฐอิสลามบนบรรทัดฐานอัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์ของท่านนบีมุหัมมัด عليه السلام โดยยึดความยุติธรรมเป็นประการสำคัญ และประชาชนทั้งหมดต้องจงรักภักดีต่อการปกครองของเคาะลีฟะฮ์

⁶ มุฮอับ บิน ซุบัยร เป็นอุละมาอ์ ร่วมสมัยกับการปกครองของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานแห่งราชวงศ์อุมัยยะฮ์ (Shakir,1405.h/1985/2 :)

⁷ อัลมุคตารฺ บิน อุบัยดฺ บิน มัสอูด อัยษะกอฟียกัรบะลาอ์ อัมเราะฮฺ บุตรีของนุอมาน บิน บะซิริ ท่านเป็นผู้ที่ความคิดที่เฉียบแหลม กล่าวหาญ เป็นผู้สนับสนุนและรักมุฮัมมัด บิน อัลหะนะฟียะฮฺ บุตรของอะลี บิน อับดุลอับดุลลอฮ์ เสียชีวิตในสงครามระหว่างท่านกับมุฮอับ บิน ซุบัยร (Shakir,1405.h/1985/2 :)

ทราบใคการปกครองยังคงปฏิบัติตามอัลกุรอานและฮิสศุนนะฮฺ (Awang, 2009 :117-120) ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۗ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهُ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۙ ﴾

(الفتح : 10)

ความว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ให้สัตยาบันกับเจ้านั้นเสมือนกับว่าพวกเขาได้ให้สัตยาบันกับอัลลอฮ์พระหัตถ์ของอัลลอฮ์ ทรงอยู่เหนือมือของพวกเขา ฉะนั้นผู้ใดทำลาย(สัตยาบัน)เสมือนกับว่าเขาทำลายตัวของเขาเองส่วนผู้ใดปฏิบัติตามสัญญาที่เขาได้มีไว้กับอัลลอฮ์โดยครบถ้วน พระองค์ก็จะทรงตอบแทนรางวัลอันใหญ่หลวงแก่เขา”

(อัลฟัดหฺ :10)

ท่านสะอีด อับดุลอะซีซ ได้รายงานว่า “หลังจากเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์ ท่านอับดุลลอฮฺ บิน อุมร์ บิน อัลค็อฏฏอบ ﷻ ได้เขียนหนังสือส่งไปยังท่าน เพื่อให้การบัยอะฮ์ แสดงความยินดีและจําแนจรักภักดีความว่า “ด้วยนามของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ทรงเมตตา ปรานีเสมอ จาก อับดุลลอฮฺ บิน อุมร์ ถึงอับดุลมาลิก บิน มัรวาน อามิรฺมุมินีน ความสํานัดจึงมีแต่ท่าน แท้จริงข้าพเจ้าชื่นชม และสรรเสริญท่าน ด้วยความพระประสงค์ของอัลลอฮฺ ﷻ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่เที่ยงแท้ นอกจากอัลลอฮฺ ﷻ องค์เดียวเท่านั้น แท้จริงท่านเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่ ที่ต้องรับผิดชอบประชาชนที่อยู่ภายในรัฐอิสลาม ทุกคนมีตำแหน่งหน้าที่ ที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมและสถานภาพของแต่ละคน จะถูกไต่สวนจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างยุติธรรมในวันกิยามะฮฺ (Ibn Kathir, 1408.h/ 1988/ 9 : 67) ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَ كُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ

مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ۙ ﴾

(النساء : 87)

ความว่า “อัลลอฮ์นั่นคือ ไม่มีผู้ใดที่ได้รับการเคารพสักการะ โดยเที่ยงแท้ นอกจากพระองค์เท่านั้นแน่นอนพระองค์จะทรงรวบรวมพวกเจ้าทั้ง

หลายสุวันกียามะฮุซึ่งไม่มีการสงสัยใดๆในวันนั้นและใครเล่าที่จะมีคำ
พูดจริงยิ่งกว่าอัลลอฮุ'

(อันนิสาอู : 87)

เมื่อปีฮ.ศ. 71 ตรงกับค.ศ. 650 เคาะลีฟะฮุอับดุลมาลิก บิน มัรวานได้ส่งหนังสือไปยัง
ท่านมุศอับ บิน ซุบัยรฺ แห่งแคว้นอิรัก เพื่อขอความสันติภาพจากเขา แต่เขาปฏิเสธ หลังจากนั้นมุหัมมัด
บิน มัรวานน้องชายของท่าน (อับดุลมาลิก) ได้เรียกลูกของเขาชื่ออิชฮา บิน มุศอับ เพื่อจะเจรจาโดยสันติวิธี
และกล่าวความว่า “โอ้ ลูกพี่น้องของเรา เจ้าจงอย่ามาตัวเจ้าเองนะ สำหรับเจ้า นั้นแน่นอนจะมีความ
ปลอดภัยและสันติเสมอ” ในท่ามกลางการเจรจา ท่านมุศอับก็ได้ตอบความว่า “แท้จริงลุงของข้า(อับ
ดุลลอฮุ บิน ซุบัยรฺ) ให้ความปลอดภัยและความสันติแก่ข้ายิ่งกว่าท่านหลายเท่า ครั้นต่อมาไม่นานเกิด
การปะทะ เช่นฆ่ากันอย่างดุเดือด ส่งผลทำให้อิชฮาบุตรชายมุศอับ เสียชีวิต ส่วนท่านมุศอับเองก็ได้รับ
บาดเจ็บสาหัส และเสียชีวิตในภายหลัง หลังจากนั้นเคาะลีฟะฮุอับดุลมาลิก ก็เดินทางไปยังหมู่บ้านอันนะคิ
ละฮุ ประชาชนชาวแคว้นอิรักต่างก็ให้สัตยาบันแก่ท่าน จึงทำให้อาณาเขตการปกครองของท่านได้ขยาย
กว้างกว่าเดิม คือ แคว้นซาม อียิปต์ และอิรัก ยังเหลืออีกแคว้นหิญาซเท่านั้น (Shakir, 1405.h/1985/4 :167)
นอกจากนั้นบรรดาอุลาม่าส่วนใหญ่ให้สัตยาบันต่อเคาะลีฟะฮุอับดุลมาลิก บิน มัรวาน ในสมัยที่ท่านยัง
อาศัยอยู่ในแคว้นซามเลียอีก บรรดาอุลาม่าที่มีเกียรติได้แก่ กุบัยฎะฮุ บิน ซุอัยร์ และยะซีด บิน อัศวัค
อัลญารอซีห์ เป็นต้น (al-Khara'I, 1424.h : 542)

3.5 เคาะลีฟะฮุอับดุลมาลิก บิน มัรวาน อ่านคุฎบะฮุ

เคาะลีฟะฮุอับดุลมาลิก บิน มัรวาน เป็นนักวาทิลปี นักเผยแพร่อิสลาม เชิญชวนผู้คนทำ
ความดีและห้ามปรามในการทำชั่ว โดยผ่านการอ่านคุฎบะฮุ นอกจากนี้ยังอ่านตามวาระหรือโอกาสต่างๆ
ที่เหมาะสมดังนี้

3.5.1 การได้รับแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮุ

วันหนึ่งเคาะลีฟะฮุอับดุลมาลิก บิน มัรวาน อ่านอัลกुरอาน เมื่อเสร็จท่านได้กล่าว
ความว่า “นี่ คือคัมภีร์อัลกुरอานซึ่งเป็นการแยกแยะระหว่างข้ากับท่าน” มีรายงานอื่นว่า ท่านได้กล่าวว่า “นี่

⁸ อันนะคิละฮุ.คือสถานที่ใกล้กับเมืองกูฟะฮุจากสายทางแห่งแคว้นซาม (Syakir,1405.h/1985 :171)

เป็นการสัญญาครั้งสุดท้ายสำหรับเจ้า กับข้า ๆ ท่านได้ละทิ้งทุกอย่าง และกลับมุ่งเน้นทางการเมือง การปกครองที่ต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด อัลลอฮฺ ﷻ ทรงห้ามละทิ้งการอ่านอัลกุรอาน ครั้นต่อมา ท่านได้อ่านคัมภีระต่อสาธารณชนชาวเมืองแห่งมะดีนะฮ์อีก ความว่า “ โอ้ ประชาชนชาวมุสลิมแห่ง เมืองมะดีนะฮ์ แท้จริงข้าเป็นคนแรกที่มีสิทธิ์เป็นเคาะลีฟะฮ์ที่จะนำพวกเจ้า พวกเรามุ่งมั่นอ่านอัลกุ รอาน ดังนั้นพวกเจ้าจงดำรงมั่นอ่านอัลกุรอานในชีวิตของพวกเจ้าด้วยเถิด” (Qutub, 1420.h/2000 : 124- 125) นอกจากนี้ฮัลวาเกียได้รายงานว่า อะบีกะอับได้กล่าวความว่า “ ฉันเคยได้ยินเคาะลีฟะฮ์อับดุลมา ลิก บิน มัรวานอ่านคัมภีระฮุคมาว่า “ โอ้ประชาชนชาวมุสลิมแห่งเมืองมะดีนะฮ์ ข้ามีสิทธิ์เหนือกว่าพวก เจ้าในการดำรงเป็นเคาะลีฟะฮ์ หลังจากนั้นก็มีเสียงขึ้นอย่างมากมาย ดังนั้นพวกเจ้าจงยึดมั่นปฏิบัติตามอัลกุ รอานที่พวกเจ้าถือแบกนั้นด้วย (Ibn Kathir, 1408.h/1988/5 : 68)

3.5.2 เทศกาลการประกอบศาสนกิจพิธีหัจญ์ ณ เมืองมักกะฮ์

เมื่อปี ฮ.ศ. 75 ตรงกับค.ศ. 654 หลังจากการเสียชีวิตของเคาะลีฟะฮ์อับดุลลอฮ์ บิน ซุบัยรสองปี เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานไปประกอบศาสนกิจพิธีหัจญ์และได้อ่านคัมภีระต่อ สาธารณชนประชาชนชาวมุสลิมความว่า “ แท้จริงบรรดาเคาะลีฟะฮ์ก่อนจากข้าได้กินทรัพย์สินของพวก เจ้า ข้าขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ข้าไม่สามารถจะแก้ปัญหของพวกเจ้าด้วยวิธีอื่นใด นอกจากข้า จำเป็นต้องใช้ดาบนี้แหละ ข้ามิใช่เคาะลีฟะฮ์ที่อ่อนแอ ข้ามิใช่เคาะลีฟะฮ์ที่เล่ห์เหลี่ยม และข้ามิใช่เคาะ ลีฟะฮ์ที่มีคุณสมบัติไม่พร้อม เช่นยะซีด บิน มูอาวียะฮ์ บิน อับดุลฟัยยาน” (Ibn Kathir, 1408.h/1988/5 :68)

3.5.3 อลาหรือบ้านปลายชีวิต

อัลอัสมะอียีได้รายงานจากบิดาของเขาว่า “ วันหนึ่งเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน อ่านคัมภีระที่มีเนื้อหาซาบซึ้งมาก ท่านก็หยุดร้องไห้อย่างสะอิดสะเอียน และหลังจากนั้นท่านได้คู่ว่า “ โอ้พระเจ้าอัลลอฮ์ ! แท้จริงบาปของข้า นี่ใหญ่โต มากมาย แต่ข้าจะได้รับการอภัยโทษจากพระองค์นั้น น้อยมากเป็นที่ไม่เพียงพอกับบาปของข้า โอ้อัลลอฮ์ ! จงลบล้างบาปของข้าด้วยเถิด เมื่อหะสัน อัลบศรีฮ์ และบุคคลอื่น ๆ ทราบพฤติกรรมของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเช่นนั้น พวกเขาก็พูดกันว่า “หาก คำพูดของท่าน (อับดุลมาลิก) สามารถจดบันทึกเขียนด้วยทอง แน่นอนผู้คนเหล่านั้น จะจดบันทึกเป็น ลายลักษณ์อักษร เก็บไว้เพื่อเป็นที่ระลึกสำหรับเยาวชนรุ่นหลังในอนาคต (Shakir, 1419.h/1998 :146)

จากการศึกษาประวัติการดำรงตำแหน่งการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของของเคาะลีฟะฮ์อับดลมา ลิก บิน มัรวาน พบว่า ท่านได้รับตำแหน่งโดยใช้ระบอบสืบสันตติวงศ์ ซึ่งมีบุคคลที่เด็ดขาด และให้

⁹ คูหา หมายถึงการขอพรจากอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อบรรลุสิ่งที่ปรารถนา

ความสำคัญต่ออัลกุรอานอย่างดียิ่ง มุ่งหวังการปกครองบนบรรทัดฐานของมัน และเป็นผู้ที่มีวาทศิลป์ในการบรรยายธรรมหรือปลุกจูงอย่างดียิ่ง จึงทำให้ท่านสามารถโอวาทหรืออ่านคุณะฮุส ที่มีเนื้อหา ชวนซึ่ง โดยอ้างตัวบทอัลกุรอานบาง ครั้งแทรกด้วยบท โคลนและกวีตามสภาวะการณ์ที่เหมาะสม จึงทำให้ประชาชนชอบฟัง ชื่นชม สรรเสริญ นำเป็นแบบอย่าง ข้อคิดเพื่อเป็นบทเรียนและประสบการณ์ชีวิต เนื่องจากชาวอาหรับมักจะชอบการประพันธ์บทกวีต่าง ๆ ตามสถานะและเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน การชื่นชมบุคคลที่มีความประเสริฐและเหตุการณ์เศร้าโศก เช่น การเสียชีวิต เป็นต้น

3.6 ความใกล้ชิด และการรับฟังนะสีหะฮุ¹⁰ จากบรรดาอุละมาอ์ร่วมสมัย

บรรดาอุละมาอ์ในสมัยของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานมีจำนวนมาก แต่ที่ดำรงมั่นในการให้การนะสีหะฮุและข้อเสนอแนะ และเป็นที่ยอมรับจากท่านมีดังนี้

3.6.1 กุบัยฎะฮุ บิน ซุฮัยบ¹¹

ท่านกุบัยฎะฮุ บิน ซุฮัยบเป็นนักปราชญ์ชาวเมืองมะดีนะฮ์มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน เป็นมิตรตั้งแต่สมัยอยู่ในเมืองมะดีนะฮ์ หลังจากนั้นท่าน(อับดุลมาลิก)ได้ย้ายไปยังแคว้นชาม กุบัยฎะฮุก็ย้ายตามด้วย ท่านได้คัดเลือกกุบัยฎะฮุ ให้ร่วมมือ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการรัฐอิสลามตามโอกาสที่เหมาะสม บางครั้งทำหน้าที่เป็นเลขานุการ บางครั้งทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรี (Ibn Sa'd, n.d./5 : 234) เขาสามารถเข้ากันและลงรอยกับเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก โดยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับจากท่าน (al-Khara'an, 1424.h : 124) นอกจากนั้นเขาได้รวบรวมผลงานต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานอย่างเป็นทางการ ครั้งหนึ่งท่านได้กล่าวแก่หาญิบของท่านว่า “ พวกเจ้าจงอนุญาตให้กุบัยฎะฮุเข้ามาหาข้าตามความประสงค์ของเขา ทั้งกลางวันและกลางคืน ตอนที่ข้าอยู่คนเดียวหรือข้าอยู่กับบุคคลผู้อื่นทั้งชายและหญิงก็ตาม เนื่องจากเขาจะนำข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ รายงานให้ข้าทราบ เขาจะอ่านและวิเคราะห์วารสารต่าง ๆ พร้อมกับข้า ซึ่งส่วนใหญ่เขาจะอยู่กับข้าตลอด ทั้งในยามเดินทาง และในราชวังหรือเป็นที่รู้จักว่า เขาเป็นผู้ช่วยข้าในการ

¹⁰ คำว่า “นะสีหะฮุ” เป็นภาษาอาหรับ หมายถึง การแสดงความบริสุทธิ์ใจต่อผู้อื่นทั้งในคำคำพูดโดยการให้ตักเตือนและการกระทำความดี ซึ่งเป็นภารกิจหลักของบรรดาศาสนทูตของอัลลอฮุและยังเป็นแก่นหลักของศาสนอิสลาม ซึ่งเป็นหน้าที่ของชาวมุสลิมที่ควรปฏิบัติตาม (อิสมาอีลตุตฟี จะปะเกีย, 1434.h/2013 : 8)

¹¹ กุบัยฎะฮุ บิน ซุฮัยบ อัคคิมชกี๊ เป็นอุลามามาจากดาบิอิน เป็นที่นำเช็ถือ ท่านมักพูดได้กล่าวว่า “ ฉันไม่เคยเห็นผู้คนที่มีความเชี่ยวชาญที่สุดคนนอกจากท่านกุบัยฎะฮุและท่านเป็นนักปราชญ์ของประชาชาติยุคนี้ เป็นรัฐมนตรีและเพื่อนสนิทของเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ท่านเสียชีวิตในปีศ.ศ. 86 ตรงกับค.ศ. 150 (al-Dhahabi, n.d / 4 : 283)

บริหารจัดการรัฐอิสลามเพื่อให้ประชาชนยังคงอยู่ในสภาพที่มั่นคงและสงบสุขอย่างยั่งยืน (Ibn Sa'd, 1410.h/1990/5 : 230)

วันหนึ่งเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานได้เรียนให้กุบัยฎะฮ์ฮุทราบว่า “ท่านประสงค์จะปลดตำแหน่งพี่ชายชื่ออับดุลอะซีซ บิน มัรวานที่เป็นมกุฎราชกุมารคนที่สอง ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมัยบิคา(มัรวาน บิน อัลหะกัม) ซึ่งสมัยนั้นบ้านเมืองอยู่ในสภาพที่วิกฤติปั่นป่วน และวุ่นวาย อันเนื่องมาจากประชาชนชาวมุสลิมแห่งแคว้นหิญาซให้การสนับสนุนเคาะลีฟะฮ์อับดุลลอฮ์ บิน ซุบัยร (Abu 'Umar, 1307.h : 261) ในขณะที่ท่าน(อับดุลมาลิก)ได้รับการแต่งตั้ง เป็นผู้รักษาการแทนให้ดูแลเมืองดามัสกัส และแต่งตั้งให้พี่ชายเป็นข้าหลวงแคว้นอียิปต์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากประชาชนชาวแคว้นอียิปต์เป็นจำนวนมาก เมื่อบ้านเมืองอยู่ในสภาพที่มั่นคง ปกติ ท่านมีความสุขสบายกับตำแหน่งบนโลกคุณยา ท่านมีความประสงค์จะให้บ้านเมืองคงอยู่ในสภาพเช่นนี้ตลอด ถึงแม้ว่าท่านจะเสียชีวิตก่อนก็ตาม โดยเฉพาะท่านมองว่าบุตรชายของท่าน สองคน คืออัลวะลีดและสุไลมานนั้น บรรลุนิติภาวะและมีความเฉลียวฉลาด ว่องไว มีความสามารถในการบริหารจัดการ จึงทำให้ท่าน(อับดุลมาลิก) มีความประสงค์จะปลดตำแหน่งมกุฎราชกุมารของพี่ชายและจะแต่งตั้งบุตรชายของท่านดังกล่าวเมื่อกุบัยฎะฮ์ฮุทราบเช่นนั้น ท่านก็ได้ละสืบทิดความว่า “โอ้อามีร์ อัลมุมินีน อย่าทำเช่นนั้นเลย หากเจ้าทำเช่นนั้น แน่แน่นอนจะมีผู้คนลุกขึ้นประท้วง ต่อต้านและเป็นเปิดประตู สร้างพิตนะหรือสร้างความวุ่นวายภายในรัฐอิสลามทันที จากการสังเกตพี่ชายเจ้านั้น จะคงอยู่บนโลกคุณยาไปนี้ ไม่นานหรอก สักวันหนึ่งเขาจะไปพักผ่อนในสุสาน ” หลังจากนั้นเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานก็ระงับอารมณ์โกรธ อटकั้นความต้องการและทัศนคติที่ไม่ดีที่มีต่อพี่ชาย ในคืนนั้นท่านรูห์ บิน ซัมบาอ์ อัลญุซามีย์เข้าไปพบและนอนพร้อมกับท่าน(อับดุลมาลิก) ซึ่งรูห์เป็นที่รู้จักว่าผู้พูดเก่ง ไพเราะ ฉลาด นุ่มนวล อ่อนหวาน ท่านได้พูดคุยกับท่านในประเด็นเดียวกันคือการปลดพี่ชายนั้นว่า “โอ้อามีร์ อัลมุมินีน หากท่านปลดพี่ชาย แน่แน่นอนจะเกิดความแตกแยกอันนำไปสู่ความหายนะ” เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ก็พูดอีกว่า “ท่านมีความคิดเห็นเช่นนั้นเช่นกันหรือ ? โอ้อะบาซัรอะฮ์¹²” ท่านรูห์ตอบว่า “ ข้าพเจ้าขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ข้าพเจ้าเป็นคนแรกที่จะตอบเช่นนั้น” หลังจากนั้นทั้งสองได้นอนด้วยกัน ครั้นต่อมาไม่นาน บังเอิญมีกุบัยฎะฮ์ฮุทราบเข้าไปในห้องทั้งสองและบอกข่าวว่า “อัลลอฮ์ ﷻ ทรงตอบแทนให้เจ้าแล้ว โอ้อามีร์ อัลมุมินีน ในเรื่องพี่ชายของเจ้า” เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน กล่าวตอบว่า “ ทำไม ? เขาเสียชีวิตแล้วหรือ ? กุบัยฎะฮ์ฮุทราบตอบว่า “ ใช่ครับ” เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน กล่าวอ่านซิกรฺทันทีว่า “ (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) ” หลังจากนั้นท่านก็พูดต่อรูห์อีกว่า “ โอ้อะบาซัรอะฮ์ เพียงพอแล้วที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทาน สิ่งที่เราปรารถนาและสิ่งที่เราได้หาหรือกัน” (Ibn Sa'd, 1410.h/1990/5 : 233,234)

¹² อะบาซัรอะฮ์แปลว่า พ่อของซัรอะฮ์ ซึ่งเป็นนามแฝงของรูห์ บิน ซัมบาอ์ อัลญุซามีย์ ท่านมีลูกคนโตชื่อซัรอะฮ์

3.6.2 อะฏออุ บิน อะบิรอบาหุ¹³

ในเทศกาลการประกอบพิธีหัจญ์ เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้พักพำนักอยู่ในเมืองมักกะฮ์ วันหนึ่งอะฏออุเข้าพบในขณะที่ท่านกำลังนั่งพักผ่อนบนเตียงที่ล้อมรอบด้วยบรรดาผู้ที่มีเกียรติอย่างมากมาย เมื่อท่านเห็นอะฏออุ ท่านก็ให้สะลาม¹⁴ทันที และให้การต้อนรับอย่างทรงเกียรติแล้วถามว่า “โอ้อะบามุหัมมัด ท่านประสงค์อะไรบ้าง? อะฏออุตอบว่า “โอ้อามีร์ อัลมุมินีน ฉันไม่ต้องการอะไรนอกจากให้ท่านจงอย่าเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ท่านจงให้เกียรติต่อบรรดาบุตรหลานของชาวมุฮาญิรีนและอันศอรด้วยเถิด เนื่องจากผู้คนเหล่านั้นมักจะอาศัยอยู่ในบริเวณเขตแดน แท้จริงพวกเขาเป็นป้อมปราการสำคัญของชาติบ้านเมือง ท่านมักจะละเลยไม่ให้ความสำคัญต่อกิจการงานของประชาชนชาวมุสลิม แท้จริง ท่านต้องรับผิดชอบต่อพวกเขาและท่านจงอย่าเกรงต่ออัลลอฮ์ ﷻ ให้มากกว่านี้เถิด ท่านจงดูแลบรรดาผู้ที่อยู่หน้าท่าน ๆ จงเปิดประตูและอย่าปิดบังพวกเขา” หลังจากนั้นเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน จับมืออะฏออุ และได้กล่าวความว่า “โอ้อะบามุหัมมัด สิ่งที่ท่านได้เรียนขอทั้งหมดนั้น เป็นสิ่งที่คุณคนอื่นต้องการเช่นกัน แท้จริง ข้าจะตอบสนองความต้องการของพวกเขาทุกอย่างตามที่ร้องขอแล้ว ส่วนตัวท่าน ๆ ต้องการอะไร? อะฏออุก็ตอบว่า ฉันไม่ต้องการอะไรนอกจากมัคลุก¹⁵ของอัลลอฮ์ ﷻ ครั้นต่อมาท่านอะฏออุได้ออกจากห้องนั้น และเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้กล่าวอีกความว่า “นี่คือผู้ที่บิดาของเขาเป็นผู้ที่มีเกียรติยศ และศักดิ์ศรี และเป็นผู้นำรัฐอิสลาม” (al-Dhahabiy, n.d / 5 :84,85) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อะฏออุ บิน อิบิรบาหุ เป็นที่ยอมรับของราชวงศ์อุมัยยะฮ์ นอกจากนั้นยังได้รับการชื่นชม สรรเสริญและได้ประกาศต่อสาธารณชนในเทศกาลหัจญ์ว่า “ไม่มีผู้อื่นที่เป็นมุฟตีฮ์ หรือนักวินิจฉัยที่เลิศ นอกจากอะฏออุ บิน อิบิรบาหุ หากว่าไม่มีอะฏออุก็อับดุลลอฮ์ บิน นะญิหุ แท้จริงชาวเมืองมักกะฮ์ต้องการให้อะฏออุ บิน อิบิรบาหุ เป็นผู้วินิจฉัยประจำเมืองมักกะฮ์ แท้จริงมัศยิดแห่งเมืองมักกะฮ์ได้ปูพื้นสำหรับอะฏออุตั้งแต่ 20 ปีที่ผ่านมา และท่านเป็นผู้ที่ดำรงปฏิบัติศาสนกิจที่ดีที่สุด และมีความสัมพันธ์อันสง่างามกับองค์คณะผู้บริหารรัฐอิสลามในยุคนี้ (al-Dhahabiy, n.d / 5 : 84, 86, 82)

¹³ อะฏออุ บิน อะบิรบาหุ เป็นมุฟตีฮ์ของมัศยิดอัลหะรออมของชาวเมืองมักกะฮ์ นักปราชญ์กฎหมายอิสลาม บรรดาเศาะหาบะฮ์ เช่น อิบินุ อับบาส อิบิสุร็อยเราะฮ์ อุมมุสะละมะฮ์ และอาอิชะฮ์ เป็นต้น และบรรดาเศาะหาบะฮ์อื่นๆ ต่างก็ได้รายงานว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่น่าเชื่อถือ สามารถเข้าถึงกับบรรดาเคาะลีฟะฮ์แห่งราชวงศ์อุมัยยะฮ์อย่างดี เสียชีวิตในปี.ศ. 115 ตรงกับค.ศ. 694 (al-Dhahabiy, n.d./5 : 79)

¹⁴ สะลาม แปลว่า ความสันติสุข การให้สะลามคือการกล่าว “อัสสะลามุออลัยกุม” และผู้ฟังจะต้องตอบว่า “อะลัยกุมุสะลาม” ซึ่งเป็นมารยาทที่ชาวมุสลิมควรปฏิบัติเมื่อพบเจอกับมุสลิมด้วยกันทั้งรู้จักและไม่รู้จัก และมีการจับมือระหว่างเพศเดียวกันเพื่อสร้างความซาบซึ้งในความเป็นพี่น้อง ผู้ให้สะลามจะได้รับผลบุญ ส่วนผู้ฟังจะได้รับผลบุญหากไม่ตอบ

¹⁵ มัคลุกเป็นภาษาอาหรับแปลว่าสิ่งที่ถูกสร้างทั้งหมด เช่นมนุษย์ สัตว์ ต้นไม้ และจักรวาลทั้งหมดเป็นต้น หรือสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์เป็นผู้สร้างทั้งหมด

3.6.3 ยะซีด บิน อัลอะซอม¹⁶

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้ซักถามยะซีด บิน อัลอะซอมเกี่ยวกับความหมายของอัลกุรอานสุเราะฮ์ อัลกอลศ็อศโองการที่ 83 ว่า

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾

(القصص : 83)

ความว่า “ นั่นคือที่พำนักในวันอาคีเราะฮ์ เราได้เตรียมมันไว้สำหรับบรรดาผู้ไม่ปรารถนาที่ยิ่งผยองในแผ่นดินและไม่ก่อการเสียหาย และมันปลายย่อมเป็นของบรรดาผู้ยำเกรง”

(อัลกอลศ็อศ : 83)

ท่านยะซีด บิน อัลอะซอมก็ได้อธิบายอย่างตรงไปตรงมาว่า “การหยิ่งผยองบนพื้นแผ่นดินนั้นคือการล่วงล้ำหรือเอาสิทธิ์ของผู้อื่นโดยมิชอบ หมายถึงความยิ่งใหญ่นำไปสู่ความเสียหายบนพื้นแผ่นดิน เมื่อเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ฟังการอธิบายของยะซีด ท่านก็ก้มศีรษะแล้วมองลงยังพื้นดินข้างล่างทันที และรู้สึกมีความผิดในระบอบการบริหารจัดการของท่าน จึงทำให้การมีเกียรติของท่านลดลงอย่างต่อเนื่อง ท่านได้แสดงพฤติกรรมเช่นนั้น เนื่องจากละอายต่อยะซีด บิน อัลอะซอม และผลจากการฟังการอธิบายอัลกุรอานของท่านยะซีดสามารถเป็นบทเรียนสำหรับผู้ นำทุกคน ทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ซึ่งเป็นบรรพตฐานสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงหน้าที่ตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮ์ในรัฐอิสลามต่อไปในอนาคต (al-Khara'an, 1424.h : 275)

3.7 เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน ได้รับการชื่นชมจากบรรดานักวรรณกรรม

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นนักวรรณกรรม มักจะจัดเวที จัดสัมมนาวิพากษ์วิจารณ์ สนทนาเรื่อง โคลงและกลอน ท่านตระหนักและให้ความสำคัญต่อความหมาย ซึ่ง

¹⁶ ยะซีด บิน อัลอะซอม ชื่ออัมรุ บิน อุบัยดฺ บิน มุอาวียะฮ์ อัลนุกกาอียฺ ชาวเมืองกุฟะฮ์ หลานชายของท่านหญิงมัมมูนะฮ์ มารดาแห่งศรัทธาชน ตาบีอินรุ่นที่ 3 เสียชีวิตปีฮ.ศ. 103 (al-'Asqalaniy, 1412.h/1992 : 599)

เป็นประเพณีหรือค่านิยมของผู้คนในสมัยนั้น ชอบประพันธ์บทกวีและโคลง มักจะแต่งและเรียบเรียงตามโอกาส และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ ตีเตือน คุฏุก โต้ตอบ จูโจมต่อผู้ที่ต่อต้านราชวงศ์อุมัยยะฮ์ นักวรรณกรรม ที่เป็นมืออาชีพและมีชื่อเสียงในสมัยราชวงศ์อุมัยยะฮ์ มีจำนวนมากมายแต่ผู้วิจัยนำเสนอบางส่วน ดังนี้

3.7.1 อัลอักทอล (al-Akhtol)

อัลอักทอลชื่อเต็มว่า ฆอัยษ บิน ฆามาร์ เป็นชาวคริสต์ ได้ประพันธ์บทกวีและโคลนจำนวน 90 บท ผลงานของท่านได้รับการชื่นชม ยกย่อง เป็นที่ยอมรับ และได้รับค่าตอบแทนเป็นรายได้พิเศษจากเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวาน (al-Dhahabiy, n.d /4 : 589)

3.7.2 อัลฟัรซะดัก (al-Farzadaq)

อัลฟัรซะดักชื่อเต็มว่า ฮัมมาม บิน ฆอลิบ บิน ฆออุซอะฮ์ บิน นาญียะฮ์ บิน อะกอล บิน มะญาฮิฮ์ บทกวีและ โคลนของท่าน มักจะได้รับการชื่นชม และยกย่องจากราชวงศ์อุมัยยะฮ์เช่นกัน

3.7.3 จุรัยร (Jurayr)

จุรัยร บิน อุฎเฎาะฮ์ บิน อัลคอฏูฟา อัตะมะมียะฮ์ อัลบะศอริยะฮ์ (Ibn Qutaibah, 1998 /1 : 471) บทกวีของท่านเป็นบทกวีที่เกี่ยวข้องกับการชื่นชม ยกย่องราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ท่านชื่นชมและยกย่องเคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานว่า “ บุคลิกภาพของท่านเป็นพื้นฐานของศาสนา เป็นผู้ที่ไว้วางใจของอัลลอฮ์ ﷻ พิตักษ์รักษาบทบัญญัติอิสลาม หากไม่มีท่าน แน่นอนชาวมุสลิมไม่ออกไปละหมาดญะมาอะฮ์¹⁷ที่มีสติ และเขาได้กล่าวอีกว่า “ คำสั่งใช้ที่พึงประสงค์ทุกประการจากราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ควรจงรักภักดี อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานความประเสริฐแก่ราชวงศ์อุมัยยะฮ์เหนือกว่าผู้คนอื่นจากกลุ่มชนที่อุตริกรรม ส่งผลทำให้พรรคพวกต่าง ๆ สร้างความเป็นศัตรูต่อราชวงศ์อุมัยยะฮ์” บทกวีของเขาจะถูกบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร (al-Dhahabiy,n.d /4 : 591) เขาถูกจัดเป็นนักวรรณกรรมประจำรัฐอิสลามแห่งราชวงศ์อุมัยยะฮ์ นอกจากนั้นเขายังมุ่งเน้นในการประพันธ์ และแต่งบทกวีในการชื่นชม และสรรเสริญราชวงศ์อุมัยยะฮ์อย่างสม่ำเสมอ (al-Hafiy, n.d : 147,148,492)

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานได้กล่าวสมอว่า “ ท่านใดที่ชื่นชม ยกย่องและสรรเสริญบุคคลในราชวัง แน่นอนผู้นั้นจะได้รับค่าตอบแทนและการยกย่องจากบุคคลเหล่านั้นเช่นกัน หากไม่ยกย่องหรือชื่นชมหรือยกย่อง จงเจียบติกว่า หลังจากนั้นท่านได้มอบอัฐแก่จุรัยรจำนวน 100 ตัว เพื่อให้

¹⁷ ละหมาดญะมาอะฮ์หมายถึงการปฏิบัติศาสนกิจละหมาดตามอิมาม มักจะทำการที่มีสติเนื่องจากเป็นการปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านนบีมุหัมมัด ﷺ จะได้รับผลบุญ 27 ความดี ถ้าละหมาดคนเดียวจะได้รับผลบุญ 1 ความดีเท่านั้น

แรงจูงใจและกำลังใจ และท่านยังได้กล่าวต่ออีกว่า บทประพันธ์ของญะริรฺ เป็นบทประพันธ์ที่ครอบคลุม สมบูรณ์ ครบถ้วนทั้งศาสนาและการเมือง บริสุทธิ์ นุ่มนวลและพร้อมเพียบพร้อมคุณธรรมที่สว่างงาม จึงทำให้ บรรดานักวรรณกรรมมีอาชีพของยุคนั้นเห็นพ้องกันว่า บทประพันธ์ในสมัยราชวงศ์อุมัยยะฮฺที่เด่นที่สุด คือบทประพันธ์ของนักกวีสามท่านดังกล่าวข้างต้น(al-Hashimiy, 1423.h /2 : 151)

3.8 การเสียชีวิตของเคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มัรวาน

ท่านอัลฮัยษัม บิน อะดีย์ ได้รายงานว่ “ เคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มัรวานอนุญาตให้ ประชาชนที่ประสงค์จะเข้าเยี่ยมท่านในขณะที่ใกล้จะเสียชีวิต มีผู้อาวุโสท่านหนึ่งเข้าไปเยี่ยมแสดงความ เสียใจ เขาเห็นสมุดบันทึกตั้งอยู่หน้าท่านซึ่งได้มีการบันทึกความว่า “ ด้วยพระนามของอัลลอฮฺ ﷻ ผู้ ทรงเมตตา ปรานีเสมอ โอ้มวลมนุษยชาติทั้งมวล ! แท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ ทรงสร้างเจ้าเป็นบ่าวของพระองค์ ดังนั้นจงปฏิบัติตามกฎและบทบัญญัติให้ถูกต้องระหว่างพวกเจ้าเถิด หลังจากนั้น ท่านก็ได้อ่านอัลกุ รานสูเราะฮฺ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎและบทบัญญัติของอัลลอฮฺ ﷻ ที่กำชับด้านความยุติธรรม และเที่ยงธรรม” สูเราะฮฺดังกล่าวซึ่งปรากฏในอัลกุรอ่านตามอายะฮฺดังนี้(Ibn Kathir, 1408.h/1988/9:70,71)

1) อายะฮฺ 26 ของสูเราะฮฺที่ออก อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัส ว่า

﴿ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ إِلَيْنَ
يُضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴾

(الصّاد : 26)

ความว่า “ ดังนั้น เจ้าจงตัดสินคดีต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์ ด้วยความยุติ ธรรม¹⁸และอย่าปฏิบัติตามอารมณ์ใฝ่ต่ำมันจะทำให้เจ้าหลงไปจากทาง ของอัลลอฮฺ¹⁹ แท้จริงบรรดาผู้ที่หลงไปจากทางของอัลลอฮฺนั้น²⁰ สำหรับ พวก เขาจะได้รับการลงโทษอย่างสาหัสเนื่องด้วยพวกเขาละเมิดวันแห่งการ

¹⁸ คือการตัดสินด้วยความยุติธรรมตรงกับบทบัญญัติของอัลลอฮฺและความโปรดปรานของพระองค์

¹⁹ เพราะการตัดสินคดีต่าง ๆ นั้น หากสอดคล้องกับบทบัญญัติของพระเจ้าแล้ว ผลประโยชน์ของมนุษย์ก็จะดำเนินไป อย่างเป็นระเบียบและจะอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลทุกระดับชั้น หากการตัดสินคดีนั้นเป็นไปตามอารมณ์ ตลอดจน เป็นไปตามความมุ่งหมายของนักปกครองแล้ว ก็จะไปสู่ความหายนะทั้งนักปกครองและประชาชน

²⁰ ทางของอัลลอฮฺที่ตั้งอยู่บนการศรัทธา การดีทว และธำรงไว้ซึ่งบทบัญญัติและความยุติธรรมแล้ว

ชำระบัญชี²¹”

2) อายะฮ์ 4-6 ของซูเราะฮ์อัลมุกอฟฟีฟีน อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

(المطففين : 4-6)

ความว่า “ชนเหล่านั้นมิได้คิดบ้างหรือว่าพวกเขาจะถูกให้ฟื้นคืนชีพ (4) สำหรับวันอันยิ่งใหญ่ (5) วันที่มนุษย์จะยืนต่อหน้าพระเจ้าแห่งสากลโลก²² (6)”

3) อายะฮ์ 103-104 ของซูเราะฮ์ ฮูดอัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ﴿١٠٣﴾ ذَلِكَ يَوْمٌ يَجْمَعُ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ ﴿١٠٤﴾ وَمَا تُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ﴾

(هود : 103-104)

ความว่า “แท้จริง ในกรณีนั้นเป็นสัญญาณสำหรับผู้ที่ยกลัวลงโทษในวันอาคิเราะฮ์ นั่นคือวันแห่งการรวบรวมปวงมนุษย์สำหรับพระองค์²³ และนั่นคือวันแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างพร้อมพรั่ง²⁴ (103) และเราได้หน่วงมัน เว้นแต่เพื่อวาระที่ถูกกำหนดไว้²⁵ (104)”

²¹ คือวันกียามะฮ์

²² บรรดาผู้ที่ทำให้การตวงซึ่งพระองค์นั้น ไม่รู้มาก่อนเลยหรือว่าพวกเขาจะถูกคืนชีพในวันที่ยากลำบาก วันที่น่าหวาดกลัวและระทึกใจ คือวันที่มนุษย์จะยืน ณ หู่มะหัซรุ้ในสภาพเปลือยเท้าเปล่า เฝียบสงบ ถ่อมตัวต่อตัวต่อหน้าพระเจ้าแห่งสากลโลก

²³ บรรดามวลผู้ทั้งมวลจะมารวมกันเพื่อรอผลการตัดสินของภาระหน้าที่ที่ตนได้ปฏิบัติบนโลกคุณา เป็นชาวสรวงสวรรค์หรือชาวนรก

²⁴ ไฟรฟ้าและแผ่นดินทั้งมวล ทั้งสมัยก่อนและปัจจุบันจะรวมอยู่ในสถานที่เดียวกัน

²⁵ ในวันกียามะฮ์เราได้เลื่อนเวลาให้ เว้นแต่เป็นเวลาที่ได้ถูกกำหนดไว้ก่อนแล้ว ไม่มีการเลื่อนเวลาให้เร็วขึ้นหรือช้าลง

4) อายะฮ์ 52 ของสุเราะฮ์อันนัมล อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾

(النمل : 52)

ความว่า “ดังนั้น นั่นคือบ้านของพวกเขาที่ว่างเปล่าทั้งนี้เพราะพวกเขา
อธรรม²⁶ แท้จริงในการนี้ย่อมเป็นสัญญาณหนึ่งอย่างแน่นอนสำหรับ
หมู่ชนที่รู้²⁷ ”

5) อายะฮ์ 22 ของสุเราะฮ์อัศศ็อฟฟาต อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿أَحْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ﴾

(الصفات : 22)

ความว่า “จงรวบรวมบรรดาผู้อธรรม และบรรดาสหายของพวกเขาและ
สิ่งที่พวกเขาเคารพสักการะ”

6) อายะฮ์ 18 สุเราะฮ์ฮูด อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า

﴿أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

(هود : 18)

ความว่า “พึงรู้เถิดการสาปแช่งของอัลลอฮ์จะให้แก่บรรดาผู้อธรรม²⁸”

²⁶ และปฏิเสธศรัทธา และชาวบ้านถูกทำลายตายเรียน พวกเขาวางแผนจะฆ่าท่านนบิศอและ

²⁷ ในการทำลายอย่างประหลาดนี้ ย่อมเป็นบทเรียนอันยิ่งใหญ่แก่หมู่ชนที่รู้ถึงอนุภาพของอัลลอฮ์ ﷻ เพื่อพวกเขาได้
ใคร่ครวญ

²⁸ ประสงค์ให้ศาสนาของอัลลอฮ์ศุดเคี้ยวและยากลำบาก เพื่อเป็นไปตามอารมณ์ของเขา

การสาปแช่งของอัลลอฮฺ ﷻ คือ การขับไล่ออกจากความเอ็นดู เมตตาของพระองค์ หลังจากการอ่านอาชะฮฺอัลกุรอานดังกล่าวใบหน้าของเขา(อับดุลมาลิก)ได้เปลี่ยนกลายเป็นใบหน้าที่โศกเศร้า และเครียด ซึ่งจัดอยู่ในสภาพเช่นนั้นหลายวัน ครั้นต่อมาท่านได้รับหนังสือจากซิริ บิน หะบิบ²⁹ เมื่อท่านอ่าน ท่านก็ร้องไห้สะอึกสะอื้น น้ำตาไหล จนทำให้ผ้าของท่านมูมหนึ่งถูกน้ำตาและเปียกชื้นท่านกล่าวว่า คำพูดของท่านที่เขียนมาให้ข้านี้เป็นความจริงทุกประการ (Shakir,1419.h/1998 :146)

เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานได้แต่งตั้งบุตรของท่านเป็นมกุฎราชกุมาร คนแรกคือ อัลวะลีด คนที่สองคือสุไลมาน และได้บันทึกในสมุดว่า ท่านให้สัตยาบันต่อบุตรของท่านดังกล่าว เพื่อให้ประชาชนให้สัตยาบันคล้อยตามด้วย” (al-Tabariy, 1407.h/1987/6 : 413,416-417)

ในขณะที่เคาะลีฟะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานป่วยหนักใกล้จะสิ้นชีวิต อัลวะลีดบุตรของท่านเข้าไปกอด แล้วร้องไห้ ท่านได้ซักถามว่า “นี่คืออะไร ? เจ้าจงสงสารคนไข้ที่เป็นทาสผู้หญิงใหม่ ? หลังจากพ่อเสียชีวิต เจ้าจงกะฉับกระฉ่าง ว่องไวยิ่งกว่านี้ เจ้าจงนำเอาหนังของเสือป่ามาตักแต่งแล้วสวมใส่ เจ้าจงแต่งตั้งบรรดามิตรสหายที่ใกล้ชิดเป็นองคค์ณะผู้บริหารรัฐอิสลาม เจ้าจงระมัดระวังต่อชาติพันธ์ชาวคูรีอัยฮฺ ท่านหยุดพูดสักระยะ จากนั้นท่านก็ได้กล่าวต่ออีกว่า โอ้วะลีด ! จงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ ด้วยเถิด ที่เจ้าได้รับการแต่งตั้งเป็นเคาะลีฟะฮ์ เจ้าจงรักษาและดำรงไว้ซึ่ง (Shakir,1419.h/1998 : 149) ะคียัด³⁰ ของพ่อไว้ให้ดียิ่ง คือ เจ้าจงยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ ในทุก ๆ สถานการณ์ทั้งในยามมืดและยามสว่าง จงดูแลน้องของพ่อชื่อมูอาวิยะฮฺ จงสร้างความสัมพันธ์อันดีงามกับเขา จงแต่งตั้งมุหัมมัดน้องชายเจ้าเป็นข้าหลวงแคว้นอัลญะซีเราะฮฺและอย่าปลดเขาเด็ดขาด จงสร้างความสัมพันธ์อันสง่างามกับท่านอะลี บิน อับดุลลอฮฺ บิน อับบาซ ซึ่งเป็นอาของพวกเรา เนื่องจากเขาได้ตัดความสัมพันธ์ ความรักใคร่กับเรามาเป็นเวลานานพอสมควร เขามาจากสายเลือดเดียวกันกับเรา ดังนั้นเจ้าจงไปหา เยี่ยมเยียน เจริญชวนเขา เจ้าจงให้สิทธิแก่เขาด้วย นอกจากนั้นเจ้าจงเอาใจใส่และให้เกียรติแก่ อัลหัจญญญาน บิน ยูสุฟ อัยษะกะอฟีฮ์ด้วย เนื่องจากเขาเป็นผู้ที่มีผลงานมากมายในการปกป้องบ้านเมืองจากฝ่ายคุกคาม” (Ibn Kathir,1408.h/1988/9 :71) จงปราบปรามและกวาดล้างกลุ่มเคาะวาริจญ์อย่างถี่ซ้าก เจ้าจงหลีกเลี่ยง ห่างไกลจากความแตกแยก เจ้าอย่าปล่อยให้พี่น้องของเจ้าทั้งชายและหญิงมีพฤติกรรมเช่นนี้เกิดขึ้นภายในวงศ์ตระกูล เจ้าจงมุ่งมั่นสร้างเอกภาพ สามัคคีฉันท์ระหว่างพี่น้องของเจ้าให้เป็นอันเดียวกันอย่างหนักแน่น เจ้าจงมุ่งมั่นหาทางให้พี่น้องของเจ้าทั้งมวลมีความรู้สึกรักจากแม่เดียวกัน เจ้าจงให้อิสระและเปิดโอกาสแก่พวกเขาให้เข้า

²⁹ ซิริ บิน หะบิบ บิน หะบะษะฮฺ บิน เอาสุ ท่านเป็นชาวอาหรับที่มีความเชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมภาษาอาหรับ ซึ่งท่านอิบนุ มัศอูดมักจะถามท่านเกี่ยวกับภาษาอาหรับ มีอายุ 120 ปี เสียชีวิตในปี.ศ. 81 ตรงกับค.ศ.143 (Shakir,1419.h/1998 : 145)

³⁰ ะคียัดหมายถึงการสั่งเสีย มุสลิมทุกคนควรวะคียัด โดยเฉพาะเมื่อใกล้จะสิ้นชีวิต

สงครามทุกครั้ง คุณงามความดีทั้งหมดดังกล่าว ส่งผลทำให้เจ้าได้รับดวงประทีป ผลงานที่ดีเด่นในชีวิต และเป็นທີ່โดดเด่นในสังคมที่กระจายทั่วทุกภูมิภาค อันนำมาซึ่งความสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้คนทุกระดับชั้นให้มีความเป็นพี่น้องและรักใคร่กัน ส่งผลทำให้เกิดความปกติสุขอย่างครบสมบูรณ์ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมตลอดจนถึงประเทศชาติ นอกจากนั้นท่าน(อับดุลมาลิก)ได้กล่าวอีกว่าหลังจากพอเสียชีวิต เจ้าจงเชิญชวนผู้คนให้สัจต่อบันต่อเจ้า ท่านใดปฏิเสธ เจ้าจงนำหลักฐานไปชี้ให้เขาเห็น เจ้าจงทำความดี ให้เกียรติ ให้สิทธิ์ และให้ความรักใคร่อย่างแน่นแฟ้นต่อบรรดาพี่น้องที่เป็นสตรี เจ้าจงเชิญชวนพวกเขา ให้ความรัก ความเอ็นดูและความเมตตาต่อน้องสาวเจ้าชื่อฟาฏิมะฮ์ด้วยเถิด หลังจากนั้นท่านก็เอาตุ้มหูสองข้างมอบให้เธอและกล่าวดูว่า “โอ้อัลลอฮฺ จงปกป้อง คุ้มครองข้าด้วยเถิด ครั้นต่อมาท่านก็ได้แต่งเธอกับอุมัร บิน อับดุลอะซีซ ซึ่งเป็นบุตรลุงของเธอ เมื่อท่านอยู่ในสภาพที่ป่วยหนักท่านได้ยินคนกำลังซักผ้า ท่านก็ซักถามว่า “นั่น คืออะไร ” ผู้คนก็ตอบว่า นั่นคือเสียงคนกำลังซักผ้า ท่านก็พูดว่า โอ้ มาตราว่าข้าได้ซักผ้ามาแล้วในชีวิตของข้าเช่นนั้น มีคนถามเคาะติพะฮ์อับดุลมาลิก บิน มัรวานในท่ามกลางป่วยหนักว่า หลังจากนั้นท่านจะได้รับในตัวท่านอย่างไร ? ท่านก็ตอบว่า “ข้าจะได้รับสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَىٰ كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكُم مَّا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ ۗ﴾

(الأنعام : 94)

ความว่า “และแน่นอนพวกเจ้าได้มายังเราโดยลำพัง เยี่ยงที่เราได้บังเกิดพวกเจ้ามาในครั้งแรก และพวกเจ้าได้ละทิ้งสิ่งที่เราได้ให้แก่พวกเจ้าไว้ เบื้องหลัง ของพวกเจ้า ”

(อัลอันอาม : 94)

ท่านสะอีด บิน อับดุลอะซีซ ได้กล่าวว่า เมื่อสะอีด บิน อัลมุฮัมมัด ยิบทราน เหตุการณ์เช่นนี้ เขาก็กล่าวว่า “ ข้าพเจ้าขอสรรเสริญ ขอขอบคุณต่ออัลลอฮฺ ﷻ ที่เขามีความรู้ลึกซึ้งเช่นนั้น มีความประสงค์จะรับบรรยากาศที่มีการถ่ายเทได้ดี สะดวก คณะผู้เฝ้าก็ได้โยกย้ายท่านตามต้องการ และท่านกล่าวว่า “โอ้ โลกคุณยาเอ๋ย ช่างดีจริงๆ อายุยาวของเจ้า แต่สั้นสำหรับข้า ความมากมายของเจ้า แต่ความน้อยนิดของข้า แท้จริงข้าอยู่ในตัวเจ้า ข้าถูกหลอกลวง และมีคนกล่าวอีกว่า ก่อนที่วิญญาณจะหลุดออกจากตัวเขาๆ ได้ ลำนึกผิด และได้เอามือมาทาบตีหัวเขาเอง และกล่าวว่า ข้าพยายามทุ่มเทแรงกายของข้าทุกวินาที ในการปฏิบัติศาสนกิจเพื่ออัลลอฮฺ ﷻ ที่สูงส่ง และข้าจงรักภักดีต่อพระองค์เสมอ ท่านได้สิ้นชีวิตวันศุกร์

เดือนเซาวาล ในปีฮ.ศ. 86 ตรงกับ ค.ศ. 705 ณ เมืองดามัสกัส อายุย่างเข้า 60 ปี และท่านได้ปกครองรัฐอิสลามเป็นเวลา 21 ปี หนึ่งเดือนครึ่งและบุตรท่านชื่ออะลิด เป็นผู้นำละหมาดศฟและได้ฝังไว้เขตหน้าประตูเล็กของหมู่บ้านอัลญาบิยะฮฺ (Ibn Kathir, 1408.h/1988/9 : 149,150,151,152,71)

จากการศึกษาชีวประวัติของเคาะลีฟะฮฺอับดุลมาลิก บิน มัรวานตั้งแต่วัยเยาว์จนถึงวาระสุดท้ายพบว่า ท่านกำเนิดจากจากชาติพันธ์เผ่ากูร็อยซ์จากวงศ์ตระกูลของอุมัยยะฮฺจากต้นตระกูลเดียวกันกับท่านนบีมุหัมมัด ﷺ มียศศักดิ์ที่สูงส่ง กำเนิดจากครอบครัวที่เคร่งครัดศาสนา เป็นนักการเมืองอูละมาฮ์หนุ่ม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เปรียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรมอันสง่างาม ดำรงมั่นปฏิบัติศาสนกิจอย่างครบสมบูรณ์ มุ่งมั่นปลุกฝังบุตรหลานบนบรรทัดฐานศาสนา และมีวุฒิภาวะการเป็นผู้นำสูง จึงทำให้บุตรดำรงตำแหน่งเป็นเคาะลีฟะฮฺทั้งหมด 8 คนและท่านได้รับขนานนามว่า “อะบู อัลมุฎก” แปลว่า “บิดาแห่งกษัตริย์” เป็นนักวรรณกรรมที่มีบทบาทและคุณภาพ นักวิชาทางด้านการโหราศาสตร์ เป็นแม่ทัพที่ปลุกระดม ให้ขวัญกำลังใจบนบรรทัดฐานแห่งศาสนา มีความสัมพันธ์อันดีงามกับบรรดาอูละมาฮ์ และรับฟังนะซีहतและข้อเสนอแนะอย่างดียิ่งอันนำไปสู่กับการปฏิบัติ ก่อนจะสิ้นชีวิต ท่านมีความสำนึกผิดและมุ่งมั่นจะศิษฺติแก่บุตรหลานบนบรรทัดฐานแห่งการยำเกรงต่ออัลลอฮฺ ﷻ ทุกสภาวะการณ์และได้แต่งตั้งบุตรชื่ออัลวะลิดและสุไลมานดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺสืบต่อไป

Prince of Songkhla University
Pattani Campus